JAROSLAV FIŠER

NEJEN FOTOGRAF

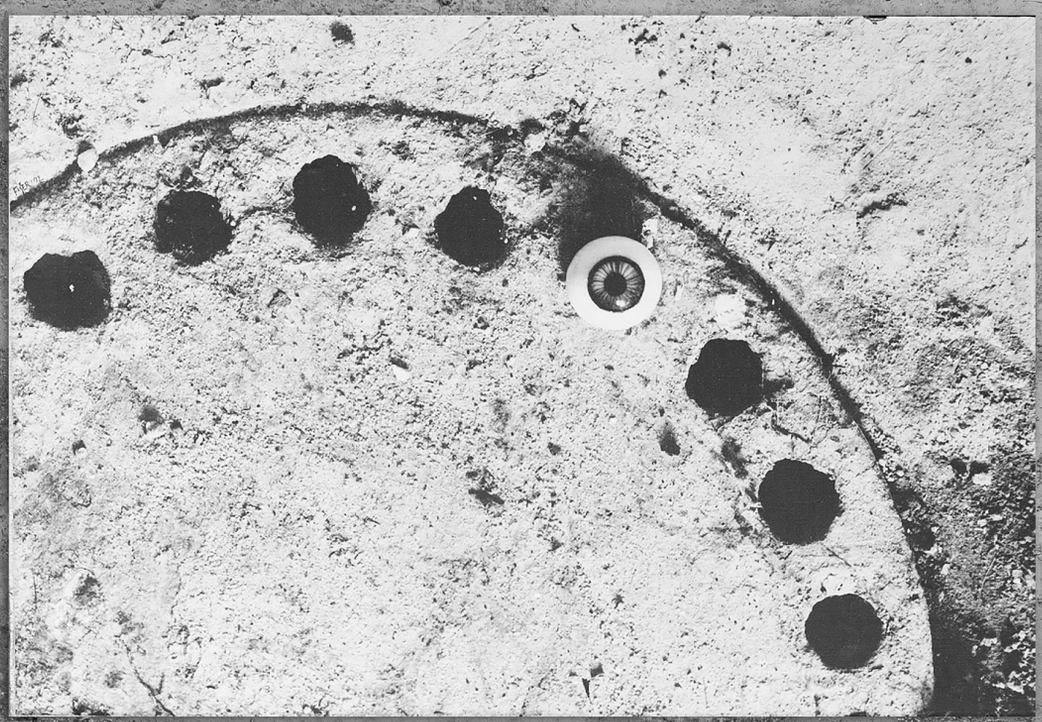

KATEŘINA SOVOVÁ

O OČI OTEVŘENÉ DOKOŘÁN

TEORETICKÁ BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

INSTITUT TVŮRČÍ FOTOGRAFIE

FILOZOFICKO-PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA SLEZSKÉ UNIVERZITY V OPAVĚ

2025/2026

JAROSLAV FIŠER

NEJEN FOTOGRAF

JAROSLAV FIŠER

MORE THAN A PHOTOGRAPHER

Teoretická bakalářská práce
KATEŘINA SOVOVÁ

Obor: Tvůrčí fotografie
Vedoucí práce: prof. Mgr. Václav Podestát
Oponent: doc. Mgr. Štěpánka Bieleszová, Ph.D.

Slezská Univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie
Vedoucí ústavu: prof. PhDr. Vladimír Birgus

Opava 2026

Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě

SLEZSKÁ UNIVERZITA

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Akademický rok: 2025/2026

Zadávající ústav: Institut tvůrčí fotografie

Studentka: Kateřina Sovová

UČO: 64411

Program: Tvůrčí fotografie

Téma práce: Jaroslav Fišer – nejen fotograf

Téma práce anglicky: Jaroslav Fiser – more than a photographer

Zadání: Práce má za cíl přiblížit tvorbu a život fotografa a pedagoga Jaroslava Fišera (1965) a ukázat jeho dílo v kontextu multioborového záběru. Postupně představuje jednotlivé obory, kterým se autor věnuje, a poukazuje na jejich provázanost. Hlavním tématem je fotografická tvorba Jaroslava Fišera, doplněna o grafické, sochařské a kameramanské práce. V neposlední řadě práce mapuje autorovu pedagogickou činnost, která přirozeně vychází z jeho tvůrčího vývoje.

Literatura:

BIRGUS, Vladimír, MLČOCH, Jan a MALÁ, Olga. Česká fotografie 20. století: průvodce. Praha: Uměleckoprůmyslové muzeum, 2005. 163 s. ISBN 80-7101-041-3.
BIRGUS, Vladimír a VOJTĚCHOVSKÝ, Miroslav. Česká fotografie 90. let = Czech photography of the 1990s. Praha: KANT, 1998. 205 s. ISBN 80-86217-00-0.
BALAJKA, Petr, ed. Encyklopedie českých a slovenských fotografů. Praha: ASCO, 1993. 451 s. ISBN 80-85377-99-3.
MALÝ, Zbyšek, ed. a MALÁ, Alena, ed. Slovník českých a slovenských výtvarných umělců. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 1998-2010. 21 sv. Prameny a dokumenty. ISBN 80-86171-00-0.
HOROVÁ, Anděla, ed. Nová encyklopedie českého výtvarného umění. Praha: Academia, 1995-2006. 3 sv. ISBN 80-200-0536-6.
TŘEŠTÍK, Michael, ed. Kdo je kdo v České republice na přelomu 20. století: 5000 biografických hesel nejvýznamnějších osobností. Praha: Agentura Kdo je kdo, 1998. 735s.ISBN 80-902586-0-3.
VOJTĚCHOVSKÝ, Miroslav a FIŠER, Jaroslav, JF fotografie/objekty. Praha: Fotoforum, 2013.

Vedoucí práce: prof. Mgr. Václav Podestát

Datum zadání práce: 11. 6. 2026

Souhlasím se zadáním (podpis, datum):

.....
prof. PhDr. Vladimír Birgus
vedoucí ústavu

ABSTRAKT

Práce má za cíl přiblížit tvorbu a život fotografa a pedagoga Jaroslava Fišera (1965) a ukázat jeho dílo v kontextu multioborového záběru. Postupně představuje jednotlivé obory, kterým se autor věnuje, a poukazuje na jejich provázanost. Hlavním tématem je fotografická tvorba Jaroslava Fišera, doplněna o grafické, sochařské a kameramanské práce. V neposlední řadě práce mapuje autorovu pedagogickou činnost, která přirozeně vychází z jeho tvůrčího vývoje.

ABSTRACT

This thesis aims to introduce the life and work of photographer and educator Jaroslav Fišer (*1965) and to showcase his oeuvre within the context of a multidisciplinary scope. It gradually presents the individual fields in which the author works, highlighting their interconnectedness. The main focus is Jaroslav Fišer‘s photographic work, complemented by his graphic, sculptural, and cinematographic endeavors. Last but not least, the thesis maps the author‘s educational activities, which naturally stem from his artistic development.

KLÍČOVÁ SLOVA

Jaroslav Fišer, česká fotografie, multimediální umění, intermediální tvorba, užitá grafika, knižní obálky, animovaný film, pedagogika fotografie, Střední průmyslová škola grafická v Praze, FAMU, Institut tvůrčí fotografie.

KEYWORDS

Jaroslav Fišer, Czech photography, multimedia art, intermedial art, applied graphic design, book covers, animated film, photography education, Secondary School of Graphic Engineering in Prague, FAMU, Institute of Creative Photography.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jsem pouze citované zdroje, které uvádím v bibliografických odkazech.

V Praze dne 31. 07. 2026, Kateřina Sovová

SOUHLAS SE ZVEŘEJNĚNÍM

Souhlasím, aby tato bakalářská práce byla zařazena do Univerzitní knihovny Slezské univerzity v Opavě, do knihovny Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a zveřejněna na internetových stránkách Institutu tvůrčí fotografie FPF SU v Opavě.

PODĚKOVÁNÍ

Můj upřímný dík patří především vedoucímu práce, prof. Mgr. Václavu Podestátovi. Děkuji mu nejen za cenné usměrňování v náležitostech akademického textu, ale také za veškeré konzultace obsahové části práce. Především mu děkuji za lidskou podporu a za jeho nadhled i smysl pro detail, kterým nejen mně, ale i samotnému autorovi připomněl věci, jež z paměti už málem vypadly.

Obrovské poděkování patří samotnému autorovi, doc. Mgr. Jaroslavu Fišerovi. Děkuji mu za neskutečnou trpělivost, velkorysost a ochotu otevřít mi svůj osobní archiv a povyprávět mi o svém životě. Velmi si vážím toho, že mě vždy přivítal ve svém ateliéru.

Dále mé poděkování patří vedení Institutu tvůrčí fotografie FPF SU v Opavě, vedoucímu ústavu prof. PhDr. Vladimíru Birgusovi a všem vyučujícím za inspirativní akademické prostředí a předané znalosti během celého studia.

V neposlední řadě bych ráda vyjádřila své poděkování všem mým blízkým, kteří se mnou měli trpělivost při vzniku této bakalářské práce a vyjádřili mi podporu.

OBSAH

	Úvod		15
1	Kdo je Jaroslav Fišer?		17
	1.1	Jaroslav Fišer jako…	18
	1.2	Vztah volné a užité tvorby	19
	1.3	Přístup k tvorbě	20
2	Ze života Jaroslava Fišera		23
	2.1	Tatínek Jarda – bohém a vypravěč	24
	2.2	Tatínek Honzíček – řád a preciznost	29
3	Studentská léta		33
	3.1	Grafická střední škola 1981–1985	34
	3.2	FAMU 1987–1992	41
	3.3	AVU 1991	43
	3.4	Amsterdam 1990	45
	3.5	Nottingham a Mnichov 1992	46
4	Po škole: Ateliéry, profesní síť a rodinné zázemí		47
5	Umělecká tvorba		49
	5.1	Útržky a věnování: Počátky hledání a konstrukce obrazu	49
	5.2	Texty a dřevěná kniha: Prolínání slova, asambláže a fotografie	52
	5.3	Soukromé území: Paměť místa v důmyslně nalezených kompozicích	61
	5.4	Objekty a Veteše: Od zaujetí sochařskými objekty až po propojení s fotografií	62
	5.5	Nejenom město a Nature Morte: Experiment a absurdita	67
	5.6	Česká krajina, Den poté a Inhaftierung: Znepokojení z civilizace	73
	5.7	Umělecký a historický kontext tvorby	76
6	Užitá tvorba		76
	6.1	Časopisy, editoriály, obálky, ilustrace	79
	6.2	Další projekty a zakázky	85
	6.3	Kamera a animovaná tvorba	87
7	Kurátor a galerista		88
8	Pedagog		93
	8.1	UMPRUM: Budování ateliéru z nuly	93
	8.2	SŠ a VOŠ Michael: Návrat k učení	96
	8.3	Vysoká škola kreativní komunikace: Dějiny v širších souvislostech	97
	8.4	Externí pedagogická činnost	97
	8.5	Habilitace 2020–2024	97
9	Jaroslav Fišer dnes		101
	Závěrem		103
	Jaroslav Fišer stručně v datech		104

„Ó, OČI OTEVŘENÉ DOKOŘÁN.“

ÚVOD

Předložená bakalářská práce s názvem *Jaroslav Fišer – nejen fotograf* si klade za cíl uceleně přiblížit životní a tvůrčí dráhu doc. Mgr. Jaroslava Fišera (*1965), výrazné osobnosti současné české vizuální scény.

Název práce vědomě poukazuje na autorův široký multioborový rozsah. Přestože je jeho jméno nejčastěji spojováno s oborem fotografie, představuje pro něj fotografické médium spíše výchozí bod než konečnou hranici. Fišerův tvůrčí rukopis přirozeně vstupuje do dialogu s grafikou, tvorbou prostorových objektů, asambláží, a v posledním desetiletí také s kameramanskou prací v oblasti animovaného filmu. Neméně podstatnou složku jeho osobnosti pak tvoří pedagogická praxe na středních a vysokých uměleckých školách.

METODIKA A STRUKTURA PRÁCE

Text práce je strukturován do devíti návazných kapitol:

- Úvodní část (1. a 2. kapitola) definuje tvůrčí profil Jaroslava Fišera a zkoumá jeho formování v dětství a dospívání. Zvláštní pozornost je věnována specifickému uměleckému prostředí a vlivu dvou odlišných otcovských vzorů – výtvarné bohémy biologického otce Jaroslava Fišera st. a strukturované preciznosti druhého otce Jan Marka.
- Akademická příprava (3. kapitola) mapuje autorova studia na Střední průmyslové škole grafické v Praze (SPŠG), Katedře umělecké fotografie na FAMU a stáže na AVU v Praze či zahraničních akademiích v Amsterdamu, Nottinghamu a Mnichově.
- Profesní a autorský vývoj (4.–6. kapitola) rozebírá klíčové fáze autorova života po absolvování vysoké školy. Představuje jeho stěžejní volné fotografické i intermediální soubory (Útržky, Texty, Dřevěná kniha, Soukromé území, Nature Morte, Česká krajina a další), rozsáhlou užitou tvorbu pro časopisy i nakladatelství Odeon a nový tvůrčí impuls v roli kameramana animovaného filmu.
- Galerijní a pedagogická dráha (7.–8. kapitola) zachycuje Fišerovo působení v roli kurátora a galeristy (Galerie SČF, Pražský dům fotografie), budování Ateliéru fotografie na UMPRUM, dlouholeté vyučování na SOŠ Michael a VŠKK, a konečně úspěšné završení habilitačního řízení na Institutu tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě v roce 2024.
- Současnost (9. kapitola) reflektuje Fišerův dnešní pohled na tvorbu, nadhled získaný v průběhu let a jeho aktuální směřování bez nutnosti profesního tlaku či komerčních kompromisů.

Práce vychází primárně z osobních hloubkových rozhovorů s autorem, z analýzy jeho soukromého archivu děl a dokumentů, a také z dostupné literatury a katalogových materiálů. Zpracování témat představuje vůbec první ucelený pokus o monografické zachycení kontinua tvůrčího a pedagogického odkazu Jaroslava Fišera na jednom místě.

Jaroslav Fišer, školní zadání na SPŠG – svícení portrétů, 1982

1 KDO JE JAROSLAV FIŠER?

„Na to umění si zvykneš, ono je to v podstatě jako droga, upřímně, když to děláš... Já mám furt nutkání vystavovat a dělat divný věci... Technika fotografie mě nebavila nikdy, techniku jsem bral vždycky jen jako nástroj, abych mohl udělat to, co jsem chtěl.“

Snílek a dobrodruh, pedagog a akademik, narozený v roce 1965 v Praze, kterému nechybí kreativní přístup i smysl pro detail. Především je to ale renesanční člověk v přístupu k řemeslu i umění. Na internetu se dočtete, že Jaroslav Fišer je český fotograf, pedagog, kameraman a kurátor[1], což je, jak již pomalu naznačuji, poněkud plytké tvrzení.

Jaroslav je autorem, kterého nelze jednoduše napasovat do jediné škatulky uměleckého oboru, patří totiž mezi české vizuální autory, jejichž tvorbu, a tudíž ani je samé, není možné jednoduše zařadit pouze do jedné umělecké oblasti. Nejčastěji je spojován s oborem fotografie, ale označení „fotograf“ vystihuje pouze jednu část jeho rozsáhlé tvůrčí identity. Vedle fotografie se dlouhodobě věnuje také grafické tvorbě, tvorbě objektů, prostorovým realizacím, či kameramanské a animační práci. Neméně důležitá je jeho pedagogická činnost. Zajímavým odvětvím jsou též zkušenosti, které nabyl v době působení jako galerista, nebo například kurátor.

Právě schopnost pohybovat se mezi jednotlivými disciplínami a přirozeně je vzájemně propojovat tvoří jeden ze základních charakteristických znaků jeho práce.

„Já jsem si vyzkoušel vlastně všechno – galeristu, pedagoga, užiťáka, umění. Galeristu tři roky, na školách jsem fakt dlouho a s tím uměním... je to těžší.“[2]

Díky smyslu pro dobrodružství si autor za život vyzkoušel mnoho profesí a stylů života. Název „Jaroslav Fišer – nejen fotograf“ proto nevychází pouze ze skutečnosti, že se autor během svého života věnoval několika různým profesím, ale také z faktu, že je prožil se vším všudy. Toto označení také vystihuje jeho způsob přemýšlení. Fotografie je pro něj bodem výchozím, nikoli konečným. Je součástí širšího prostoru, ve kterém se setkává obraz, objekt, grafika, pohyb i zkušenost předávaná prostřednictvím pedagogiky.

Důležitou roli v jeho práci hraje vztah mezi volnou a užitou tvorbou. Tyto dvě oblasti bývají často vnímány jako oddělené světy – jeden spojený s osobním autorským vyjádřením a druhý s konkrétní zakázkou nebo praktickým využitím. Z povahy většiny autorových komerčních zakázek měl autor možnost tyto hranice prolínat, a i v užité tvorbě býti kreativcem.

1 Wikipedie – https://cs.wikipedia.org/wiki/Jaroslav_Fišer_(fotograf)

2 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 22. 6. 2026, Praha

Mezi studenty není oblíben jen pro své projížďky na skateboardu o přestávkách. V odvětví pedagogickém, leč rád sáhodlouze vypráví, je Jaroslav Fišer pedagogem velmi skromným. Své studenty se snaží vést a podporovat v jejich projektech bez přílišného zásahu, ale zároveň nezapomíná na technickou i obsahovou korekci výsledku. Pedagogické zkušenosti načerpal nejen za svou dlouholetou praxi, ale též při vlastních studiích na několika školách s různorodým přístupem k výuce fotografie.

1.1 JAROSLAV FIŠER JAKO...

Není důležité pouze to, jak širokospektrální rozsah v tvorbě autor má, ale také fakt, jakým způsobem jednotlivé obory propojuje. Pro Jaroslava je toto propojení přirozené a vychází z jeho tvůrčího rozkvětu i z vlivů okolí. Jeho tvůrčí svět je vystavěn na propojení více výtvarných disciplín, které se vzájemně doplňují, ovlivňují a společně vytvářejí jeho osobitý vizuální jazyk. Díky tomu vzniká komplexní pohled na autora, který nepřemýšlí v hranicích jednotlivých oborů, ale hledá mezi nimi přirozené propojení. Výrazněji vyvstane toto propojení na jeho umělecké tvorbě, proto se následná přirovnání vztahují spíše k ní.

Jako fotograf nepracuje s tvorbou snímků pouze jako se samostatným popisným záznamem, nýbrž jako procesem hledání, pozorování a přemýšlení nad podobou věcí ve svém okolí. Fotografie tvoří jednu z nejvýraznějších oblastí jeho tvorby a představuje důležitý prostředek jeho vlastního tvůrčího vyjádření, ale fotografický obraz pro autora není jen prostým zachycením reality. Může být pokračováním výtvarného záměru, který začíná mnohem dříve – od výběru předmětu, či materiálu, přes práci s kompozicí, až po samotnou myšlenku schovávající se za daným záběrem. Právě zde, při vyjádření dané myšlenky Jaroslav pracuje s propojením fotografie a dalšími oblastmi jeho tvorby.

Jako grafik umí využít schématického vizuálního přístupu, který uplatňuje při komponování svých fotografií. Díky tomu využívá schopnosti zjednodušovat, pracovat se znakem, symbolem, tvarem, i textem. Tyto principy lze následně vnímat v jeho fotografické práci, kde důležitou roli hraje uspořádání jednotlivých prvků v obraze, práce s detailem a schopnost vytvořit vizuálně silný celek s jasným sdělením. Fotografie a grafika se tak nestávají dvěma oddělenými profesemi, ale dvěma způsoby práce s obrazem.

Jako sochař/tvůrce objektů vnímá své okolí nevšedním okem, vidí potenciál ve věcech dávno zapomenutých a zabývá se jejich fyzickou přítomností. Své objekty využívá ve fotografických kompozicích, čímž rozšiřuje obraz do prostoru. Díky propojení instalací s fotografií tak vytváří specifické situace, nálady i příběhy. Pracuje nejen s objektem jako takovým, ale také s prostorem. Zatímco klasická fotografie bývá vnímána jako plošný obraz, objekt vstupuje do skutečného prostoru a pracuje s materiálem, strukturou a fyzickou přítomností. Fišer tím překračuje tradiční hranici fotografie a dostává se na pomezí mezi fotografickým obrazem a výtvarným objektem.

Autorův multioborový přesah hraje důležitou roli také v odvětví, které nespadá do umělecké tvorby, a dokonce ani sám Jaroslav netušil, že se v tomto odvětví bude v životě pohybovat. Ale díky svým zkušenostem, může jako pedagog při komunikaci se studenty přemýšlet v širším spektru a jednotlivé přístupy svých studentů rozvíjet v rozsáhlejších souvislostech. Výuka není pouze předáváním technických znalostí, ale přirozeně navazuje na jeho vlastní pohled autora pohybujícího se mezi různými obory. Právě schopnost dívat se na tvorbu z více úhlů pohledu může být jednou z hodnot, kterou předává dalším generacím tvůrců.

Jaroslav Fišer je tedy příkladem autora, jehož tvorba přesahuje jednoduché profesní označení. Fotografii lze vnímat jako hlavní osu jeho práce, nikoli však jako její hranici. Jeho dílo vzniká v prostoru mezi jednotlivými médii a ukazuje, že vizuální tvorba nemusí být definována pouze technikou, kterou autor používá, ale především způsobem, jakým přemýšlí o světě kolem sebe.

1.2 VZTAH VOLNÉ A UŽITÉ TVORBY

Kapitola lehce ožehavá, jelikož autor směřoval od začátku své dráhy fotografa k tomu, aby užitou tvorbu dělat nemusel a mohl se prezentovat, ideálně i živit, pouze tvorbou uměleckou. Ale nakonec se jeho práce ubírala jiným směrem – tvorba Jaroslava Fišera se tedy pohybuje mezi dvěma oblastmi vizuální práce. Mezi volnými projekty – uměleckou prací a komerčními zakázkami – užitou tvorbou.

Tyto dva směry bývají v tvůrčím prostředí často vnímány jako oblasti, které vyžadují rozdílné přístupy. Volná tvorba je spojována především s osobním vyjádřením autora, vlastním tématem, svobodou hledání, či arteterapií a vnitřními monology. Užitá tvorba naopak zpravidla reaguje na konkrétní zadání, potřeby klienta, nebo jasně definovaný účel.

„Nemůžeš dělat úplně svoje umění, můžeš se akorát snažit do toho dostat svůj rukopis.“[3]

Jaroslav Fišer však, možná z vlastního přesvědčení o tom, že komerci dělat nechce, našel průsečík mezi těmito oblastmi. V jeho podání mezi nimi nevzniká ostrá hranice, nýbrž vzájemné ovlivňování a prolnutí s autorovým rukopisem. Vkládá do užité tvorby nápady a myšlenky, které vycházejí z jeho vlastního přístupu k tvorbě.

Ve své volné tvorbě má autor prostor pro osobní experiment, hledání vlastních témat, rozmluvou se sebou samým a rozvíjení způsobů i technik, kterým lze téma zpracovat. Prostřednictvím fotografických cyklů – dlouhodobě promýšlených i s dokumentárním podtextem, tvorby objektů a dalších výtvarných realizací může pracovat s myšlenkami, které nejsou omezeny požadavky zakázky. Má možnost pracovat ze sebe pro sebe. Důležitou roli zde hraje vlastní pozorování světa i sebe sama, vztah k předmětům, materiálu a hledání nových významů v běžných věcech, či situacích kolem sebe.

Volná tvorba mu umožňuje přistupovat k fotografii nejen jako k technickému záznamu skutečnosti, ale jako k prostředku osobního výtvarného vyjádření. Fotografický obraz zde často vzniká jakožto výsledek delšího procesu přemýšlení, skicování, výběru, skládání a hledání výsledné podoby díla, která zároveň koresponduje s myšlenkou, již má sdělit.

Vedle autorské tvorby tvoří významnou část Fišerovy profesní cesty tvorba užitá. Komerční fotografie, grafická práce nebo kameramanská a animátorská činnost vyžadují jiný způsob uvažování – schopnost reagovat na konkrétní zadání, tudíž pracovat s omezenými tématy a zároveň vytvořit funkční vizuální

3 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

výsledek. Přesto ani tato oblast nemusí znamenat úplně opuštění vlastního autorského přístupu, většinou ale velmi záleží na povaze zakázky.

Mimo technické kvality, či cit pro kompozici, vnáší do užité tvorby Jaroslav kreativitu, originální pohled a využívá své dovednosti v hledání netradičních řešení.

U Jaroslava Fišera proto nelze volnou a užitou tvorbu chápat jako dva protichůdné světy, leč je on sám takto vnímá. Spíše představují dvě roviny jednoho tvůrčího procesu. V každé z nich využívá autor naprosto odlišný postup a styl myšlení, ale obě vycházejí ze stejného základu – schopnosti vnímat obraz, hledat souvislosti, přemýšlet tzv. „out of the box“ a prostřednictvím vizuální tvorby komunikovat vlastní pohled na problematiku, téma, komunitu, svět.

1.3 PŘÍSTUP K TVORBĚ

Tvorba Jaroslava Fišera není založena, jak již naznačil předchozí text, pouze na samotném výsledném obrazu, ale také na procesu, který jeho vzniku předchází. Důležitou součástí jeho práce je způsob pozorování okolního světa, všímavost k detailům a schopnost nacházet vizuální i významový potenciál ve věcech, které mohou na první pohled působit obyčejně nebo přehlédnutelně. Až základním stavebním kamenem se pak stává autorova potřeba vlastního uvažování nad daným tématem a jeho příprava formou skic, či dohledání informací.

Z ateliéru Jaroslava Fišera, Louňovice, 2026

Důležitou roli zde hraje také vztah mezi realitou a její interpretací. Fotografie bývá často chápána jako médium zachycující skutečnost, avšak Fišer s ní pracuje jako s prostředkem, který může realitu proměňovat. Výběrem motivu, kompozicí, světlem nebo propojením s objektem, zásahem do fotografie, či textem vytváří nový pohled na něco, co již existuje. Vyjadřuje názor na dané skutečnosti a otevírá otázky, které si má pozorovatel klást.
Jeho autorský přístup vychází z citlivého vnímání prostředí, materiálů, tvarů a předmětů kolem sebe. Běžné objekty nejsou vnímány pouze podle jejich původní funkce, ale mohou získávat nový význam podle toho, v jakém kontextu jsou použity. Předmět se tak může stát nejen motivem fotografie, ale také samostatným nositelem příběhu nebo výtvarné myšlenky formou různorodé instalace.

Významným prvkem Fišerovy tvorby je práce s nalezenými předměty a jejich proměna. Proces sbírání, uchovávání a následného využívání věcí lze chápat jako určitou formu vizuálního archivu. Každý předmět v sobě nese stopu času, prostředí, či lidského zásahu, a právě tyto vlastnosti se mohou stát součástí výsledného díla.

Tento přístup ukazuje, že hodnota předmětu nemusí být určena pouze jeho praktickou funkcí nebo materiální cenou. I zdánlivě obyčejná věc může prostřednictvím autorského zásahu získat nový význam. Fišer tak pracuje nejen s tím, jak předměty vypadají, ale také s tím, jaké asociace či otázky mohou u diváka vyvolávat a jakým stylem působí na něj samotného.

Fišerův přístup proto není založen pouze na zvládnutí určité techniky. Fotoaparát, grafický nástroj, nebo kamera, představují prostředky, kterými lze vyjádřit určitou myšlenku. Podstatnější, než samotné médium je způsob vidění – schopnost objevovat souvislosti, vytvářet nové vztahy mezi předměty a ukazovat běžnou realitu jiným pohledem.

Právě tato otevřenost vůči různým formám tvorby je jeden z důvodů, proč je možné Jaroslava Fišera označit jako autora přesahujícího hranice fotografie. Jeho práce nevychází pouze z potřeby vytvořit obraz, ale z potřeby zkoumat, hledat a znovu objevovat svět kolem sebe. K čemuž využívá různorodé vizuální prostředky.

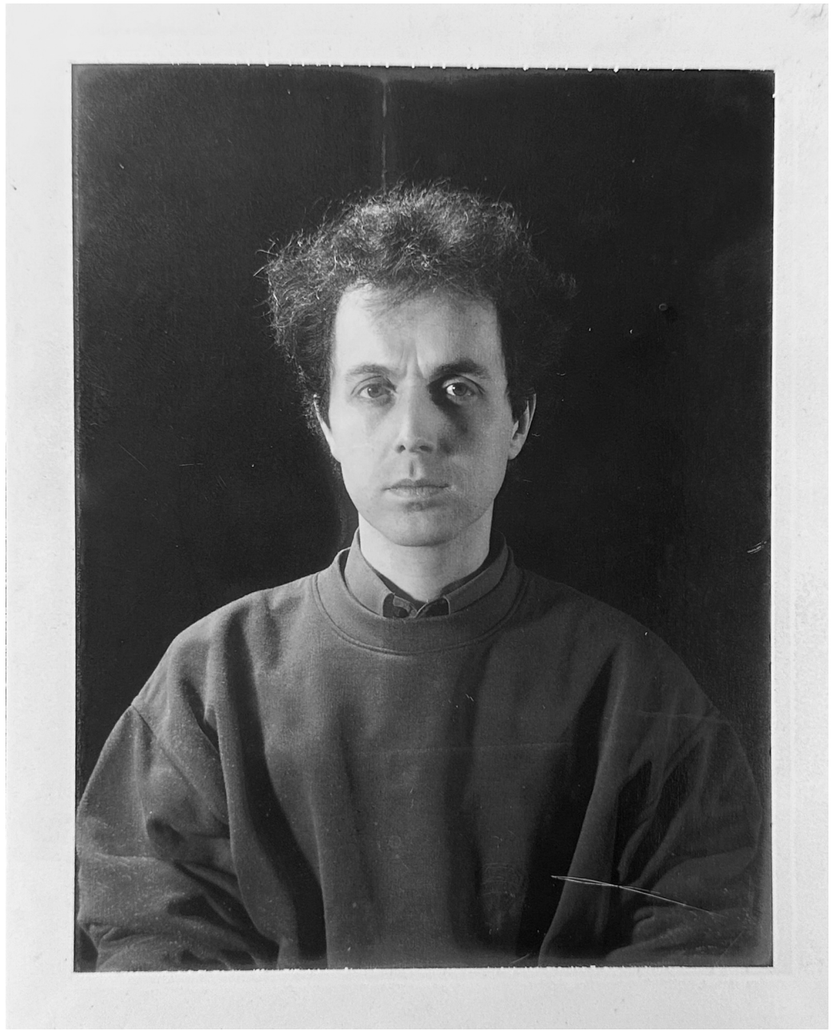

Jaroslav Fišer, školní zadání na SPŠG – autoportrét, 1982

2 ZE ŽIVOTA JAROSLAVA FIŠERA

Dle teorie francouzského filosofa, Hippolyte Adolphe Taineho, kterou podrobněji rozebírá například ve svém díle *Filosofie umění*, by se dalo říci, že Jaroslav zažil tzv. determinaci prostředím.[4] V dobré společnosti uměleckých duší totiž vyrůstal.

„Já jsem měl kliku, že kolem mě byli od dětství lidi, pro který bylo běžný žít uměním.“[5]

Tvorba každého autora je do určité míry odrazem prostředí, ve kterém vyrůstal, lidí, kteří jej obklopovali, a zkušeností, které během života získal. Ani v případě Jaroslava Fišera nelze jeho uměleckou cestu oddělit od osobního příběhu. Vyrůstal v prostředí, kde měl od dětství možnost setkávat se s výtvarnou tvorbou a vizuální kulturou. Významnou roli v jeho životě sehrálo rodinné zázemí, především vliv jeho otce, který přispěl k formování jeho vztahu k obrazu, řemeslu a kreativní práci. Právě raný kontakt s tvůrčím prostředím mohl být jedním z důležitých impulzů, které později ovlivnily jeho profesní směřování.

Tento kontakt s uměleckým světem však nebyl jediným indikátorem Jaroslavovi umělecké dráhy. Zpětně sám reflektuje, že jako introvertní dítě citlivě vnímal složitost tehdejší situace a samotná umělecká činnost se pro něj v tomto období stala určitou formou arteterapie – bezpečným prostorem, do kterého mohl unikat a kde mohl svobodně zpracovávat své pocity. A nejvíce ho tehdy oslovila právě fotografie.

„Já jsem byl introvert a vlastně ta fotografie pro mě byla cestou, ten dětský život byl složitější, zasáhl mě rozvod mých rodičů, přišel novej tatínek, novej brácha, macecha, byla v mém dětství prostě nějaká tenze. Takže umění bylo pro mě určitou dobu arteterapií. Nejvíc jsem tehdy z toho, co jsem dělal propadl právě fotce.“[6]

Základy jeho budoucí multioborové kariéry tak nebyly položeny pouze pasivním pozorováním okolí, ale vnitřní potřebou aktivně tvořit, která mu zůstala dodnes. O to zajímavější je skutečnost, že na utváření jeho osobnosti, tvůrčího přístupu a pracovních návyků neměl vliv pouze jeden, ale rovnou dva výrazné otcovské vzory. Každý z nich pocházel z jiného uměleckého odvětví, vyznával diametrálně odlišný životní styl. Jeden byl malířem, grafikem, ilustrátorem, typografem a výstavním designérem, druhý houslistou ve filharmonii.

„Tatínci se doplňovali, každej byl jinej, ale zformovali mě. Oba byli umělci – táta Jarda byl bohém a táta Honzíček byl strukturovaný bohém.“[7]

4 TAINE, Hippolyte Adolphe. Filosofie umění. Překlad Oldřich Sýkora. V Praze: nákladem časopisu „Rozhledů“, 1897. 9 svazků (xxviii, 487 stran). Kritická knihovna; V.

5–6 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

Právě toto prolnutí dvou odlišných světů – nespoutané výtvarné bohémy na jedné straně a strukturované hudební preciznosti na straně druhé – se hluboce propsalo do celé Jaroslavovy profesní dráhy. Možná právě tento vliv je důvodem, proč se v dospělosti nikdy nespokojil pouze s jednou rolí, ale plynule přecházel mezi různými pozicemi od volného umělce, komerčního fotografa, galeristy, až po vysokoškolského pedagoga. Jeho životní cesta je tak neustálým balancováním mezi absolutní tvůrčí svobodou a nutností určitého řádu.

„U táty Jardy každý jeho vyprávění člověk bral jako opravdu vyprávění. Kdežto u Honzíčka to bylo striktně daný. Ale oba byli velmi tvůrčí.“[8]

Není však důležité pouze to, jaké vlivy prostředí a tatínků na autora působily, ale také to, jakým způsobem se s tím on sám rozhodl pracovat. Vzal svou situaci za výhodnou a odnesl si od každého z nich kousek využitelný k osobnímu i tvůrčímu rozvoji.

„Dva tatínci jsou výhoda, když jsou správný.“[9]

2.1 TATÍNEK JARDA – BOHÉM A VYPRAVĚČ

„Všichni jsme bydleli v ateliéru, v půdním bytě, když jsem byl mimino. Jinak to byl velkej ateliér, skleněná střecha s jednou místností, pak se tam přidělaly dozadu místnůstky jako např. ložnice.“[10]

Jaroslav Fišer se narodil 8. září 1965 jako jediný syn Jaroslava Fišera (1919–2023) a Marianny Fišerové (*1938) a s jistou dávkou nadsázky byl dítětem, které se narodilo v ateliéru mezi malířskými stojany. Své rané dětství prožil v ateliéru kousek od pražského Mánesu, kde bydlel do svých 9 let s matkou a otcem. Právě jeho biologický otec, taktéž Jaroslav, byl autorovým prvním zásadním vzorem. Maminka, rozená Marianna Baschová, později Fišerová, pracovala v začátcích Jaroslavova dětství jako překladatelka pro komorní sdružení Lyra Pragensis. Později působila v České filharmonii jako referentka, kde také poznala Jaroslavova druhého otce přezdívaného Honzíček, kterému je věnována kapitola níže. Dále dělala redaktorku v Supraphonu, úřední činnosti pro Lobkowic rodinu, nebo také na institutu mezinárodních vztahů v Praze. Pro autora byla důležitá maminčina práce v zahraničním odboru Pražského hradu za prezidenta Václava Havla (1936–2011), jelikož díky ní získal kontakt a později věděl, při přípravě výstavy v roce 1995, o které je zmínka v jeho kurátorské činnosti níže, na koho se na Pražském hradě obrátit. I v důchodu zůstala Fišerova maminka činná a věnuje se práci průvodkyně v Židovském muzeu, a také překladům pro nakladatelství Slovart.

7–10 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

Bydlení v ateliéru s sebou neslo ještě jeden zásadní formující prvek – neustálou přítomnost výrazných osobností tehdejší kulturní scény. K tatínkovi Jardovi běžně docházeli jeho vrstevníci a přátelé z řad výtvarníků a předních fotografů, jako byli Karel Ludwig (1919–1977), Václav Chochola (1923–2005), Fred Kramer (1913–1994), Libor Fára (1925–1998), či Vladimír Fuka (1926–2006). Pro malé dítě však tato dnes zvučná jména české výtvarné scény často představovala spíše bizarní a leckdy až děsivá zjevení.

Autor pobaveně vzpomíná například na návštěvu Karla Ludwiga v jeho pozdním, alkoholem silně poznamenaném období:

„Takhle jednou přijel k nám. Přišel někdo, kdo vypadal jako bezdomovec, úplně zarostlej, fousatej, v nějakým šíleným kabátu. S tím, že u nás bude dělat jezevce. Přišel s jezevcem, stáhnul ho u nás v ateliéru z kůže a údajně 3 dny u nás jej v ateliéru vařil. Prostě byl u nás v kuchyni a podlejval jezevce i sebe. Já byl tehdy fakt malej kluk, takže jsem z toho pak měl trauma.“[11]

Jaroslav Fišer st. v ateliéru, konec 90. let.

Druhým klíčovým centrem autorova dětství se stala Vyžlovka u Louňovic (obec v okrese Praha-východ ve Středočeském kraji). Až do roku 1974, tedy do Jaroslavových 9 let, jezdila rodina pravidelně do domu v Louňovicích a pro malé děti bylo přirozené sednout na kolo a přejet na sousední Vyžlovku, kde fungoval ojedinělý penzion pro výtvarníky.

Zde se přes léto scházela neuvěřitelně pestrá komunita umělců – od tvůrců pracujících na oficiálních zakázkách (např. autorů pomníků) až po vyobcované nonkonformní tvůrce z okruhu české strukturální abstrakce (informelu). Šlo tedy o autory zaručených státních zakázek socialistického realismu a oficiálního režimu (sochaře a štukatéry tvořící pomníky, busty a hlavy tehdejších komunistických představitelů), kteří koexistovali na stejném místě s neoficiálními tvůrci. Výtvarníci zde na léto ubytovali své rodiny a sami přes týden tvořili v ateliérech, aby se o víkendech scházeli a společně bohémsky žili.

Právě na Vyžlovce Jaroslav zblízka potkával sochaře, kterého označuje za zásadní osobnost Vyžlovky, Aleše Veselého (1935–2015), jednoho z nejvýznamnějších představitelů českého informelu a monumentálního sochařství (autor např. známých nerezových/železných objektů a asambláží, Kaddish či rozsáhlé expozice Alešville.) Dále zde aktivně tvořila např. generačně mladší fotografka Gabriela Fárová (*1963), která se dokonce na Vyžlovku v pozdějších letech života vrátila a koupila tam malou chatičku, nebo designér Jan Tatoušek (1929–2021).

Díky Veselému pronikl Jaroslav Fišer do okruhu lidí, kteří v 60. letech 20. stol. tvořili strukturální abstrakci (český informel). Jako například výtvarníci Zbyšek Sion (1938–2025), Ladislav Zadrobílek (1930–2012), Markéta Titlová (*1952), nebo malíř Vladimír Merta (*1946).

Na otázku, zda si k tomuto prostředí plnému nezvyklých existencí nevybudoval v dětství spíše averzi, Fišer s odstupem času lakonicky odpovídá napůl ve smíchu: *„No, oni byli divní.“*[12]

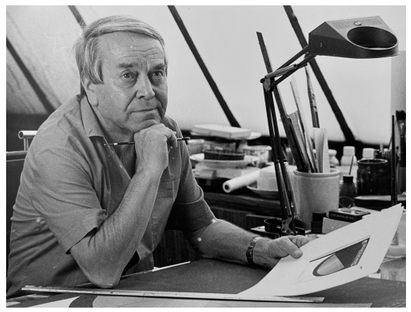

Jaroslav Fišer st. v ateliéru, konec 90. let.

11–12 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

Zároveň však přiznává, že ho toto prostředí nevratně poznamenalo v tom nejpozitivnějším slova smyslu – vštěpilo mu svobodné vnímání světa a odmítnutí čistě konzumního způsobu života.

> ***„Pro mě bylo tehdy přirozený, že jsou lidi, kteří nežijou pro prachy. To byl můj celoživotní problém, protože mi všichni říkali, ať se nekamarádím s lidma, kteří jsou jen bohatí, protože to bude strašná nuda a nikam dál se nedostanu. Ať se kamarádím s lidma, kteří něco vytvořili, nebo jsou intelektuální, … Což měli pravdu…“***[13]

Zpětně tuto autentickou zkušenost z prvních devíti let života hodnotí jako klíčovou. Ačkoliv uznává, že mnozí z hostů byli „velmi zajímavými personami“, pro jeho budoucí profesní směřování bylo nejdůležitější to, co reprezentovali. Díky nim pro něj bylo odmalička naprosto přirozené vidět kolem sebe lidi, kteří svůj život zasvětili umění a tvorbě.

> ***„Umělci říkali, nikdy si netahej rodinu do ateliéru, ale tatínek byl takovej pohodář, on to vlastně neřešil.“***[14]

Jaroslav Fišer (10. října 1919 – 21. června 2023) byl český malíř, grafik, ilustrátor, typograf a výstavní designér.[15] Ztělesňoval archetyp nespoutaného umělce. Přestože se tehdy mezi umělci tradovalo, že rodina do ateliéru nepatří, otec si z toho nedělal těžkou hlavu a vytvořil pohodové prostředí, kde se rodinný život přirozeně prolínal s každodenními životy umělců.

Jeho tvorba, charakteristická kombinací rozmanitých výtvarných prostředků (grafických znaků, prvků koláže a typografických postupů), zahrnuje zejména užitou grafiku (knižní obálky, divadelní a filmové plakáty). Ve volné grafice (Čínské reminiscence, 1963–64) a malířské tvorbě je patrný vliv P. Kleea, J. Miróa a primitivního umění.[16]

V přístupu ke kombinaci různých výrazových a výtvarných prostředků můžeme vidět spojitost s tvorbou autora, lze tedy říci, že zrovna to je jeden z příkladů vlivu otce na syna.

> ***„U táty Jardy člověk nikdy nevěděl, je to jako ten film od Tima Burtona, který se jmenuje Velká ryba. Umírá tam nějakej tatínek a jeho syn, kterej je dospělej s ním léta nemluvil a nesnáší tatínkovo vyprávění, kterej byl velkej vypravěč. A teď jak tatínek umírá, syn jde za tím jeho životem a zjišťuje, že ty věci jsou pravda, ale všechny si tatínek přibarvil tak, aby byly zábavný. Takže táta Jarda v podstatě dělal to samý.“*** [17]

Z osobnostního hlediska byl tedy otec Jarda typickým bohémem a velkým, občas až bájným vypravěčem. Na jeho povídání rád vzpomíná a často se k němu vrací.

13–14 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice
15 Wikipedia – https://cs.wikipedia.org/wiki/Jaroslav_Fišer_(malíř)
16 Galerie Platýz – https://www.galerieplatyz.cz/autori/jaroslav-fiser
17 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

Jaroslav Fišer st. v ateliéru, konec 90. let.

Vliv otce na synovu tvorbu a chuť tvořit byl obrovský, mimo jiné měl podobu vzájemného popichování. Fišer vzpomíná na tvůrčí soutěživost, kdy se otec se synem v pozdější době předháněli v tom, kdo z nich bude lepším umělcem a kdo bude více vystavovat, tím mezi nimi vznikla až taková, ne zcela vyřčená, soutěž. Vzájemné pošťuchování bylo součástí jejich dobrého vztahu.

„Další věc, která byla velmi motivační v určitou chvíli, byla taková přebíjená s tatínkem Jardou. Kdo z nás dvou bude lepší. Začal jsem dělat to umění a začal jsem dělat výstavy. Táta mezitím, už pán v letech, dělal hodně tý užitý grafiky, ale různě se vracel k tomu, že dělal i ty volný věci. A když já jsem udělal výstavu, tak on udělal taky.“[18]

Leč Jaroslav jako dítě vyrůstal delší období s dalším tatínkem Honzíčkem, kontakt s vlastním otcem syn nepřerušil a rád vzpomíná na jejich pozdější společné schůzky, kdy si jako „správní chlapi“ dali panáka dobré whisky a rozjímali nad životem.

„S tátou Jardou se dobře snilo a létalo v oblacích.“[19]

18–19 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

2.2 TATÍNEK HONZÍČEK – ŘÁD A PRECIZNOST

„Honzíček byl umělec, ale nebyl bohém, on byl velmi akurátní, museli jsme být dochvilní. A když jsme něco řekli, museli jsme to opravdu udělat, a to samý aplikoval na sebe. Co řekl, to platilo.“[20]

Po rozvodu rodičů v roce 1973 vstoupil do Fišerova života druhý otec, Jan Marek (1933–2007), přezdívaný Honzíček. Ačkoliv byl rovněž umělecky založený a velmi tvůrčí, představoval naprostý protipól nespoutaného života biologického otce. Byl mimo jiné žákem zkušeného houslového pedagoga, Aloise Holoubka (1896–1967), členem České filharmonie a primárius několika komorních souborů.[21]

Jan Marek s Mariannou Markovou v Litovli, 1. pol. 80. let

20 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

21 Litovel – https://www.litovel.eu/filemanager/files/354153.pdf

Pocházel z Litovli a v mládí zvítězil v moravském kole Soutěže tvořivosti mládeže (1949), díky tomu přestoupil bez přijímacích zkoušek ze sexty studovaného gymnázia rovnou na konzervatoř do Prahy, kterou v roce 1954 úspěšně dokončil a pokračoval na hudební fakultě AMU.[22]

V letech 1957–1962 byl druhým koncertním mistrem Pražského komorního orchestru bez dirigenta, a pak až do roku 1993[23] profesně působil jako houslista ve České filharmonii, kde potkal s Jaroslavovu matku.

Jeho zvídavost a činorodý zájem o starší i nejnovější tvorbu ho přivedl ke spolupráci s četnými, většinou programově vyhraněnými soubory (např. Pražské concertino, Ars rediviva, Musica viva pragensis, Sebastian orchestr, Virtuosi di Praga, či Dvořákův komorní orchestr a další).[24]

V roce 1974 inicioval založení Kroftova kvarteta, v němž účinkoval jako violista a ovlivnil jeho interpretační styl i repertoár.[25] Hráli tak převážně hudbu vídeňských modernistů.

Také účinkoval jako druhý violista příležitostně se Smetanovým kvartetem a pravidelně koncentroval v rodném městě, kde byl přijímán vždy s velkou pozorností.[26]

Honzíček do Jaroslavova dospívání vnesl pevnou strukturu a řád, který aplikoval i sám na sebe. Vštípil dospívajícímu chlapci potřebné pracovní návyky, díky kterým byl Jaroslav pravděpodobně schopen úspěšně zvládat studia na střední i vysoké škole, stejně tak se následně orientovat v komerční sféře. Zároveň vliv tatínka Honzíčka je nejspíš důvodem, proč se v dospělosti Jaroslavovi akademické prostředí jevilo jako blízké.

S novým tatínkem získal i nové sourozence – skladatele vážné hudby, člena orchestru Československého (dnes Českého) rozhlasu[27] Martina Marka (1956–2014) a Robina Marka (*1965), který šel v otcových stopách a působil jako kontrabasista ve Státní opeře.

K myšlence živit se uměním se stavěl tento tatínek velmi skepticky. Značně se snažil synovi tuto uměleckou cestu rozmlouvat s pragmatickým argumentem, že se volnou tvorbou v budoucnu neuživí.

„Jojojo, to tatínek Honzíček mi to hodně rozmlouval, i bráchovi, že se uměním neuživíme.“[28]

Fišer si tak z obou otcovských vzorů odnesl to nejlepší: schopnost snít a svobodně tvořit, ale zároveň dodržovat strukturu a nevyhýbat se zodpovědnosti. Ve výsledku se z něj tak stal strukturovaný bohém, který rád vypráví příběhy a umí své vize dotáhnout do konce.

Jaroslav s bratrem Robinem, 1,. pol. 80. let.

22–27 Hudební slovník – https://slovnik.ceskyhudebnislovnik.cz/component/mdictionary/?task=record.record_detail&id=611#literatura3080

28 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

Ukázka ze souboru krajin, Jaroslava Fišera, na přijímací talentové zkoušky na SPŠG, 1980

3 STUDENTSKÁ LÉTA

Studentská léta představují v životě každého tvůrce období hledání, poznávání a postupného formování vlastního pohledu na svět. U Jaroslava Fišera sehrálo vzdělání důležitou roli nejen při osvojování technických znalostí a zvládnutí řemesla, ale také při vytváření širšího vztahu k obrazu a vizuální tvorbě.

V dětství (1978–1980) Jaroslav navštěvoval u fotografa a bývalého pedagoga ITF FPF SU v Opavě, Aleše Kuneše (1954), fotokroužek v Karlínském domě mládeže. Právě Kuneš mu pomohl s výběrem a zvětšováním vyfotografovaných krajin na přijímací talentové zkoušky na Střední průmyslovou školu grafickou v Praze (SPŠG).

Rozhodnutí vydat se studovat uměleckou dráhu u něj vycházelo z hluboké vnitřní potřeby. Jak je již zmíněno v první kapitole *Ze života Jaroslava Fišera*, výtvarné umění a fotografie pro něj představovaly zásadní únik a formu osobní arteterapie.

Během své akademické dráhy prošel jako student několika diametrálně odlišnými institucemi – od Střední průmyslové školy grafické v Praze, přes katedru fotografie pražské FAMU a souběžnou stáž u sochaře Aleše Veselého na AVU, až po zahraniční rezidenční pobyt na Rijksakademie v Amsterdamu.

Obor propagační výtvarnictví a užitá fotografie na SPŠG si vybral proto, že ze všech výtvarných médií, se kterými přišel v dětství do styku, propadl právě fotografii nejvíce. Ta se mu nestala pouze prostředkem pro zachycení potkané skutečnosti, ale především prostorem pro vlastní vyjádření, experiment a hledání nových možností.

„Ono to bylo jasný. Nejvíc jsem se tehdy věnoval fotce, tak jsem šel na grafickou dělat fotku. Tehdy se ten obor jmenoval propagační výtvarnictví a užitá fotografie.“[29]

Volba pokračovat ve studiu na pražské FAMU pak představovala logický i pragmatický krok. Absolvování střední školy z něj totiž dělalo odborníka pro zaměstnanecký poměr v podniku, avšak pokud chtěl tvořit jakožto jednotlivec, nabízel tehdejší režim omezené možnosti. Aby mohl být svobodným tvůrcem bez nutnosti přímého členství v oficiálním Svazu československých výtvarných umělců, bylo vysokoškolské vzdělání na FAMU a registrace u svazu jedinou schůdnou cestou k nezávislé umělecké dráze.

„Já si myslím, že FAMU byla jednoduchá volba, protože když jsem měl grafickou, mohl jsem pracovat jako fotograf pro nějakou firmu jako zaměstnanec. Jinak ne. No a pokud jsem chtěl dělat na volný noze, tak jsem musel mít FAMU, nebo dlouhodobě spolupracovat s režimem. To bych se pak mohl stát členem Svazu československých socialistických umělců. Anebo člověk prostě vyšel FAMU a byl u zmiňovaném svazu pouze registrován. Mohl svobodně tvořit a nemusel být přímo členem tohoto báječného spolku.“[30]

29–31 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

V rámci studií zažil různé typy škol, vzdělávacích systémů i osobních přístupů svých profesorů a vedoucích, jak podrobněji zmiňuji v dalším textu. Některé vzdělávací instituce mu vyhovovaly více a jiné méně, ale všechny byly pro jeho formování cenným přínosem, jak sám s odstupem času uznává:

> ***„Já žádný studium neberu jako nevýhodu. Každá škola byla dobrá, ale každá škola byla zároveň jiná.“***[31]

3.1 GRAFICKÁ STŘEDNÍ ŠKOLA 1981–1985

V letech 1972–1981 Jaroslav navštěvoval několik základních škol. Do 3. třídy to byla ZŠ ve Vojtěšské ulici, následně jazykově zaměřená ZŠ v Ostrovní ulici, kde se Jaroslav dostal blíže ke francouzskému jazyku. Po rozvodu rodičů a přestěhování do Žitné ulice začal navštěvovat ZŠ v Charvátově ulici, kterou bohužel zbourali kvůli stavbě pražského Máje.

Základní vzdělání tedy dokončil na nedaleké ZŠ ve Vodičkově ulici, ze které následně postoupil na Střední průmyslovou školu grafickou v Praze, na studijní obor Propagační výtvarnictví a užitá fotografie.

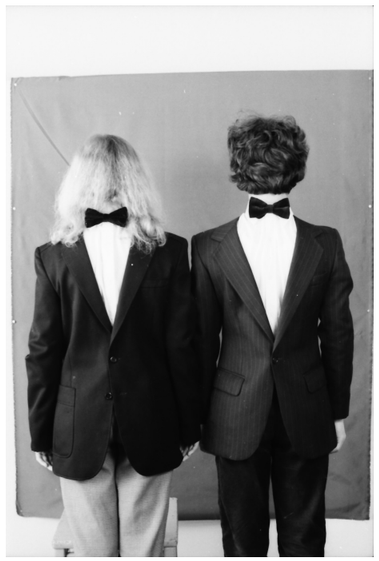

Ukázka fotografických cvičení Jaroslava Fišera tvořených na SPŠG 1981–1985

První významnou etapou odborného vzdělávání Jaroslava Fišera bylo právě studium fotografie, zde získal pevné základy fotografické techniky a osvojil si na profesionální úrovni řemeslo.

Studium mu umožnilo poznat celý proces vzniku fotografického obrazu. Od samotného fotografování přes práci se světlem, kompozicí a technikou až po výsledné laboratorní zpracování. Výuka zde měla silně praktický a technický charakter, na což autor vzpomíná především v souvislosti s tehdejšími pedagogy praktické fotografie.

> ***„Třeba na grafický jsme měli prof. Vladimíra Havelku (*1944), což byl absolutní řemeslník. Byl lidsky milej, ale ve škole nás driloval. Vždy byl za to, že nejlepší formát je ten největší možnej použitelenej, takže jsme všechno fotili na velký formát, maximálně jsme se snížili ke středoformátu. S tím, že jsme museli tu techniku zvládnout včetně toho, že jsme si míchali ty vývojky z chemie sami.“***[32]

Fišer k tomu s úsměvem dodává, že vedlejší třídu tehdy vedl profesor Stanislav Boloňský (*1948), který studentům připadal oproti jejich profesorovi *„hrozně demokratickej“*.[33]

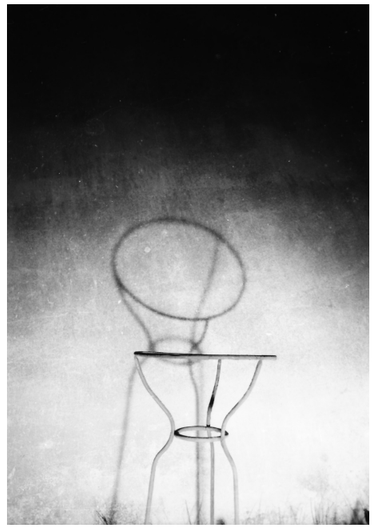

Ukázka volné tvorby Jaroslava Fišera z období při studiích na SPŠG 1981–1985

32–33 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

Prostředí grafické školy nabízelo tvrdý technický dril, ale zároveň otevíralo studentům širší pohled na umění a vizuální komunikaci. Zásadní vliv na Fišerův umělecký rozhled zde neměli pouze vyučující praktických cvičení, ale také teoretici.

> ***„Pak byl Bohumír Mráz a my jsme s ním chodili taková partička ve třeťáku na gulášek, kde nám vyprávěl o dějinách.“***[34]

Konkrétně vzpomíná na profesora Bohumíra Mráze (1930–2001), historika a teoretika umění, kurátora, překladatele, středoškolského a vysokoškolského pedagoga a redaktora, který budoucí fotografy učil dějiny umění a dokázal jim je přiblížit velmi neformální a poutavou formou. Právě on sehrál ve Fišerově směřování k volnému umění velkou roli.

Přestože jeho hlavním studijním oborem byla fotografie, dostával se zde také do kontaktu s principy grafické tvorby. Díky tomu mohl vnímat obraz nejen fotograficky, ale také z hlediska kompozice, práce s plochou, strukturou a celkovým vizuálním sdělením.

Tento přesah mezi fotografií a grafikou se později stal jedním z charakteristických prvků jeho tvorby. Fotografický obraz tak nestojí pouze na zachyceném motivu, ale také na promyšlené skladbě jednotlivých prvků s působivou vizuální formou, nejednou obohacenou o prvky typografie.

Studium na grafické škole představovalo první důležitý krok v autorském vývoji dospívajícího chlapce. Ukotvilo technickou jistotu budoucího fotografa, ale také formovalo základy vizuálního myšlení, které se postupně rozvinuly v dalších etapách Fišerových studií i vlastní tvorby.

> ***„No a my, když jsme přišli na FAMU, měli jsme neuvěřitelnej náskok, protože ostatní ten první rok studia ztratili učením se řemesla. My jsme přišli a techniku jsme neřešili, my jsme se zabývali výtvarnem, měli jsme prostě ze začátku zásadní náskok.“***[35]

Získané zkušenosti a tvrdý dril od profesora Vladimíra Havelky nakonec vytvořily naprosto klíčový základ, na kterém mohl Fišer stavět ve své volné a profesní tvorbě na navazujících vysokoškolských studiích. Jak sám shrnuje, díky střední škole získali on i jeho spolužáci z „grafický“ před ostatními obrovskou výhodu.

Se spolužáky (jmenovitě např. Ester Halvová, dříve Humlová, tiskař Jaroslav Ředina, Marcela Hamplová, Radek Žák, a další) společně nejen vystavovali (například v Atelieru náhradních umění, v OKD Praha 8 s Radkem Žákem, nebo na společné výstavě *Na schodech*, kterou sám autor zpětně hodnotí ne zcela kladně, jelikož se konala v prostorách budovy gymnázia a dle jeho slov to „nebyl úplně výstavní prostor“), ale také podnikali společné výlety.

[34–35] Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

Jaroslav Fišer se spolužáky z SPŠG, před maturitním plese ve Slovanském domě, 1985

Ikonickým se pak stal výlet na oslavu složené maturitní zkoušky (1985), kdy se spolužáci rozhodli přejít celé Slovensko. Nepodařilo se jim splnit stanovený cíl v plném rozsahu, ale zvládli značnou část. Vyrazila početná skupina skoro celé třídy, a nakonec došli tři, zbylí to v průběhu putování vzdávali. Jaroslav pochod celý fotograficky dokumentoval, a po vyvolání snímků si na ně udělal poznámky (obdobně jako později při fotografické dokumentaci své cesty po Tibetu např. fotograf Zdeněk Lhoták [1949], který tyto dokumentární snímky s ručně dopsanými komentáři vystavoval např. v rámci výstavy *UNITED COLORS OF NEPAL – TIBET* v muzeu Podblanicka na zámku Vlašim)

Fišer na dotaz, zda v tom byl nějaký záměr a poznámky měli sloužit jako prvek k rozpracování, odpovídá, že se jednalo pouze o záznam osobních vzpomínek a úsměvných momentů.[36]

[36] Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 06/2026, Louňovice

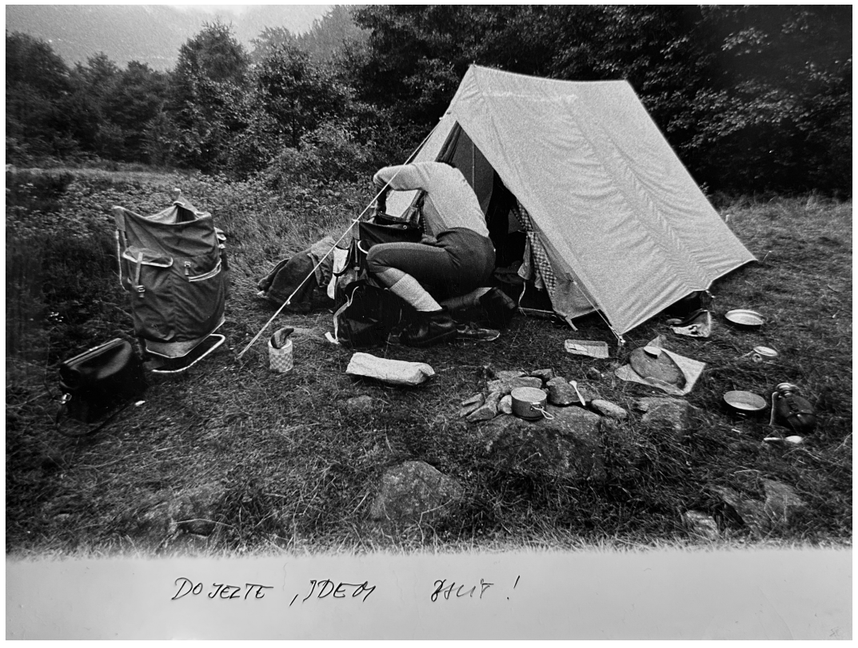

Ukázka z Jaroslavovi dokumentace přechodu Slovenska se spolužáky z SPŠG, 1985

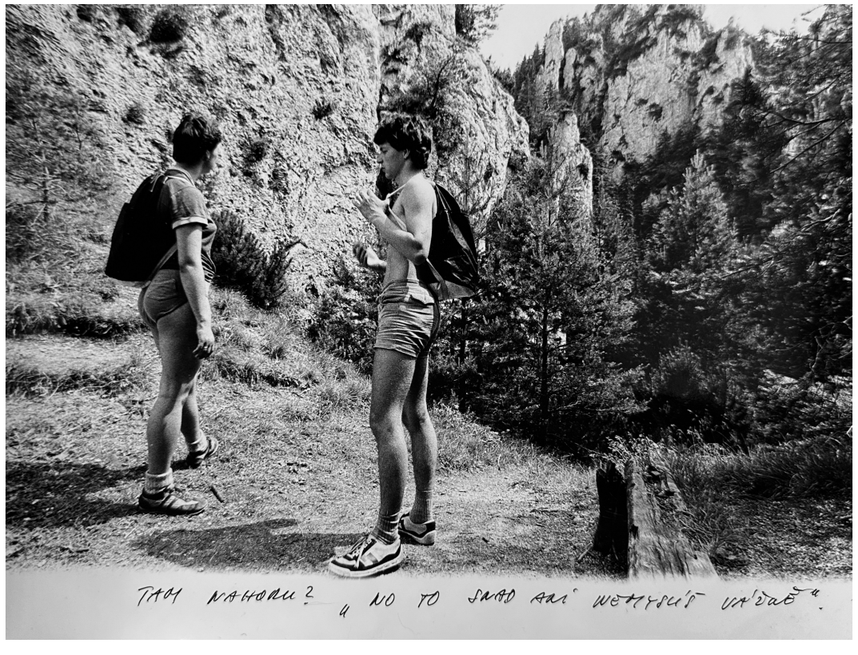

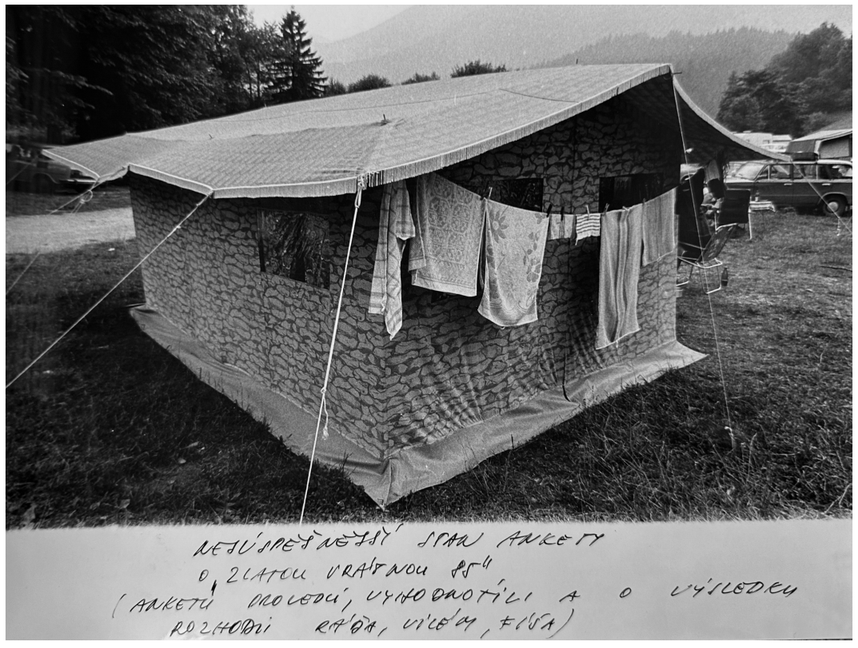

Ukázka z Jaroslavovi dokumentace přechodu Slovenska se spolužáky z SPŠG, 1985

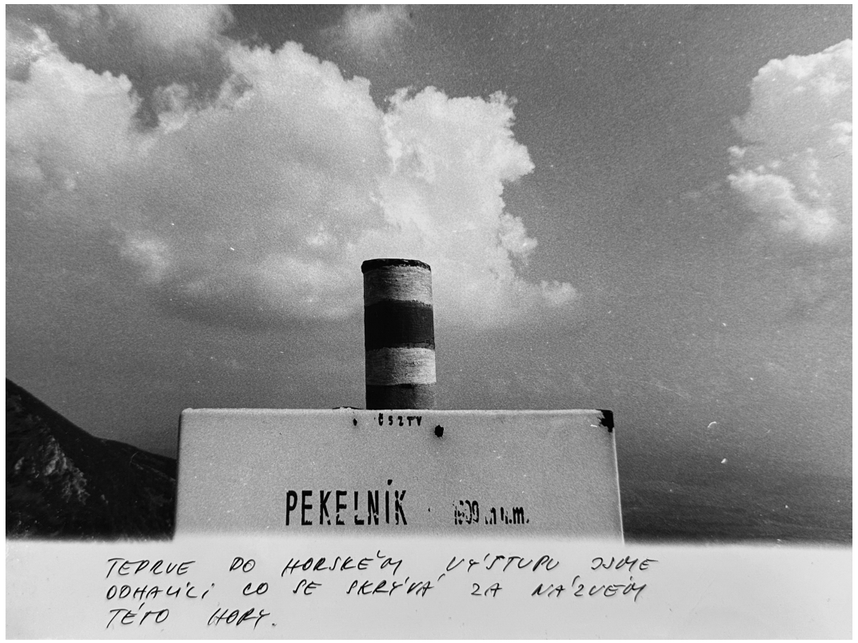

Ukázka z Jaroslavovi dokumentace přechodu Slovenska se spolužáky z SPŠG, 1985

3.2 FAMU 1987–1992

Na středoškolské vzdělání následně Jaroslav Fišer navázal studiem fotografie na Katedře Umělecká fotografie na Filmové a televizní fakultě Akademie múzických umění v Praze. Zatímco mu předchozí vzdělání na SPŠ Grafické poskytlo pevný technický základ, díky němuž měl podle svých slov před ostatními spolužáky v prvním ročníku obrovský náskok, období na FAMU představovalo prostor pro formování vlastního autorského přístupu.

Společně s Jaroslavem zde studovali např. Gabriela Fárová (*1963), která s ním také znala umělecké prostředí na Vyžlovce, přes studium na SPŠG až po FAMU. Dále ke spolužákům patřili Lukáš Jasanský (*1965) a Martin Polák (*1966) – dvojice konceptuálních fotografů, kteří fungují již od 80. let jako umělecký tandem nebo fotograf Jaroslav Ředina (*1964) a také Martin Jánusz (*1964), který se dnes živí tiskem fotografií.

Dobová koncepce výuky na FAMU byla podle Fišera postavena na *„tvorbě univerzálního vojáka“*. Jednalo se tehdy o jedinou vysokou školu se zaměřením na fotografii v Československu (ve Východním bloku bylo možné studovat fotografii už jen ve východoněmeckém Lipsku). Počítalo se s tím, že její absolvent bude dokonale ovládat řemeslo, fotografickou techniku, znát základy vizuálního jazyka a disponovat vlastním rukopisem. Výuka proto zahrnovala jasně definovaná základní cvičení a zadání, jako byla například „struktura“, „cihla“, „fotoaparát“, „tvář a tělo“, nebo „divadelní fotografie“.

Přestože šlo o poměrně svázaný systém, Fišer školu vnímal jako oázu, kde se i před rokem 1989 daly tvořit svobodné věci. V době jeho studia navíc na katedře panoval určitý organizační přerod způsobený změnou. Zakladatel katedry profesor Ján Šmok (1921–1997) odešel do důchodu, vyučoval zde externě a ve vedení katedry byl nahrazen docentem Jaroslavem Rajzíkem (*1940), který katedru vedl v období let 1987–1990.

Nový vedoucí zrušil dřívější tabulky a předpisy, ale nevytvořil strukturu novou. Kantoři zajišťovali výuku jednotlivých předmětů – ať už to byl Pavel Štecha (1944–2004), Vladimír Kozlík (1953–2021), Miroslav Vojtěchovský (1947–2024) Vladimír Birgus (1954), Jaroslav Krejčí (1929–2006), Jiří Všetečka (1937–2016), Antonín Braný (1954–2010).

Sám Fišer se autorsky vymezoval především vůči Šmokově aplikované teorii sdělování (tzv. angelmatice), která mu připadala příliš materialistická.

Ukázka fotografických cvičení Jaroslava Fišera tvořených na FAMU 1987–1992

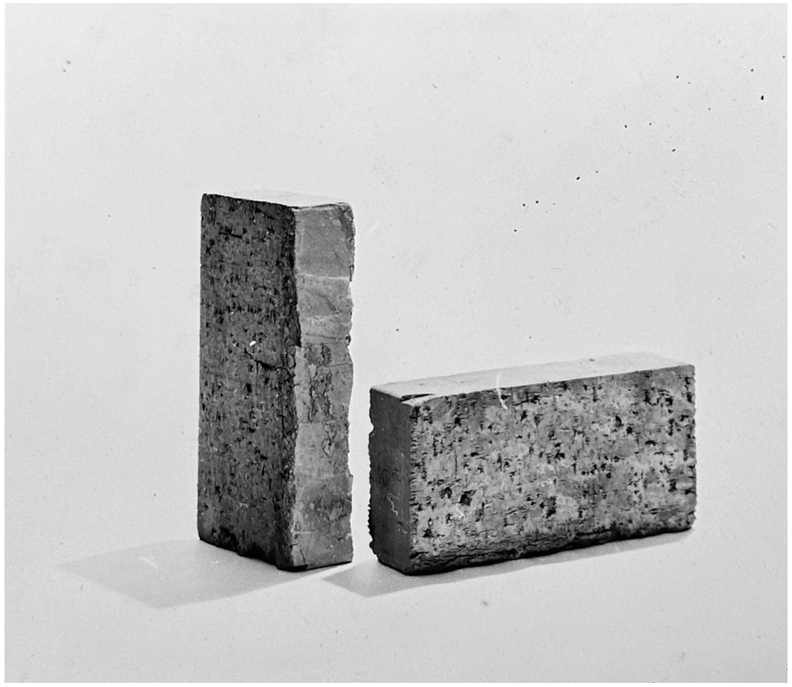

Ukázka fotografických cvičení Jaroslava Fišera tvořených na FAMU 1987–1992

Studium fotografie na FAMU ukončil v roce 1992 obhajobou teoretické práce o Václavu Zykmundovi (1914–1984). Nejprve přemýšlel i nad jinými tématy, první mělo pojednávat o porovnání české texturální abstrakce a výtvarného umění s fotografií (toto téma bohužel ale někdo před ním již zpracoval), druhé téma mělo zpracovávat fotografku Emilu Medkovou, ale toto téma nebylo schváleno vedením. Takže nakonec se rozhodl pro třetí téma – Václav Zykmund a skupina Ra.

Jako praktickou práci pak obhajoval svůj projekt *Dřevěná kniha*, který v pozdějších letech rozpracoval do uceleného souboru a je mu věnována níže celá kapitola.

Projekt Dřevěná kniha, 1992

3.3 AVU 1991

Během studia na FAMU byl Fišer paralelně přijat i na Akademii výtvarných umění v Praze (AVU), kde strávil rok 1991 v ateliéru „Experimentální grafika“ pod vedením sochaře Aleše Veselého (1935–2015), se kterým se znal již z dětství z uměleckého prostředí na Vyžlovce.

Studium na AVU pro něj představovalo naprosto odlišnou zkušenost. Ve srovnání s FAMU, která byla zaměřená na plnění konkrétních úkolů a přípravu pro užitou tvorbu, fungovala AVU více na principu tvůrčí svobody.

„My jsme prostě tvořili svoje věci, čistě ve vlastní umělecký formě, neměli jsme žádný zadání. Byli jsme na těch školách kvůli tomu, že nám věřili, že jsme schopni tvořit.“[37]

37 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

Zdejší studium ho nasměrovalo více k sochařství, práci s prostorem a tvorbě kinetických objektů či asambláží, což se silně projevilo v jeho pozdějších uměleckých sériích, jako byly například *Veteše* – projekt, který začal zpracovávat roku 2010. Právě v tomto období se rozvíjel Fišerův zájem o aplikaci fotografie přesahující její tradiční hranice. Fotografie už pro něj nebyla pouze obrazem zachyceným fotoaparátem, ale postupně se stávala součástí širšího výtvarného uvažování.

Souběžné studium však musel nakonec ukončit kvůli dobové legislativě, která zakazovala studovat dvě vysoké školy uměleckého zaměření souběžně. Jelikož byl na FAMU těsně před vypracováním diplomové práce, rozhodl se upřednostnit její dokončení a AVU opustit, čímž si tehdejší vedení akademie, Milana Knížáka (1940–2026), poněkud znepřátelil.

Objekt sochaře Aleše Veselého vyfotografovaný Jaroslavem Fišerem, 2. pol. 80. let

3.4 AMSTERDAM 1990

Třetí zásadní institucí, která formovala Fišerův vizuální jazyk, byla Rijksakademie van beeldende kunsten v Amsterdamu. Cesta k tomuto studiu se otevřela díky úspěchu studentů FAMU na amsterdamském festivalu ke 150 letům fotografie v srpnu 1989, na kterém vystavovali mladí tvůrci – studenti různých škol. Jednalo se konkrétně o výstavu *The other side of Photography* pořádanou na univerzitě Gerrit Rietweld academy, se kterou FAMU dlouhodobě spolupracovala a studenti sem jezdili pravidelně vystavovat a na výměnné pobyty. Zde Fišerovy práce výrazně zaujaly tamní galeristy z galerie A'pert (Henrietta Vermeulen, Renata Mantorská, Renata Cistecká, Marek Sapinsky).

> ***„Měl jsem tam výrazně jiný věci než ostatní, moje díla tam byli na pomezí výtvarné tvorby a fotografie, takže jim to asi konvenovalo, protože nechtěli jen čistou fotografii.“***[38]

Někteří z nich za ním po revoluci v roce 1990 přijeli do Prahy, následně mu uspořádali v dubnu 1990 jeho první amsterdamskou výstavu. Po společných rozhovorech o studiích mu pomohli domluvit schůzku přímo na zmíněné akademii. Zástupci této školy mu na základě jeho tvorby posléze udělili nejprve semestrální a následně celoroční akreditaci k rezidenčnímu pobytu.

K realizaci této zahraniční stáže mu ironicky dopomohl i výše zmíněný organizační chaos vedoucího katedry doc. Jaroslava Rajzíka, díky němuž mohl na individuální plán odjet, aniž by si toho na domovské fakultě v Praze někdo zásadně všiml.

Akademie v Amsterdamu fungovala jako „artist in residence“, kde každý student získal vlastní ateliér, musel připravit výstavu a jako konzultanty si zval významné umělce. Fišer si pro konzultace pozval například předního britského konceptuálního fotografa Johna Hilliarda (*1945), přičemž humorem dodává další ze svých historek:

> ***„Já ho znal z encyklopedie jako přední postavu britské konceptuální fotografie. To byl hrozně velkej trapas, já často říkám, že jen díky němu umím anglicky. Protože jsem si ho tehdy pozval do ateliéru, kde jsme se měli bavit o mém projektu a o mém umění. On přišel se svou krásnou britskou angličtinou, mezitím co já byl mnohem blíž té „dutch english“, takže jsem si ho pak pozval znovu až po půl roce. Byl to trapas, ale podruhé jsem to pak už zahladil.“***[39]

V Amsterdamu se věnoval studiu intermédií, což znamenalo volné kombinování fotografie, sochy či kresebných zásahů přímo do obrazu. Právě zde si naplno potvrdil funkčnost modelu, při kterém student pracuje čistě na vlastním projektu a kantor figuruje pouze v roli moderátora.

38–39 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

Všechny tři instituce se v profilu Jaroslava Fišera nakonec dokonale propojily. Zatímco FAMU reprezentovala spíše polohu užitého umění spojenou se strukturou a řemeslem, AVU a amsterdamská Rijksakademie mu poskytly bezbřehý prostor pro volnou tvorbu. Sám toto vybalancování akademických přístupů přirovnává k vlivu svých dvou otců.

> *„To je to samý, že já říkám, že jsem měl výhodu, že jsem měl dva tatínky, oba byli umělci, ale každej byl úplně jinej. Člověk vlastně pochopil, že i to umění má dvě polohy.“*[40]

3.5 NOTTINGHAM A MNICHOV 1992

Vedle amsterdamské Rijksakademie představovala pro Jaroslava Fišera dalekosáhlý mezinárodní impuls také studijní stáž na prestižní Nottingham Trent University v Anglii, kterou absolvoval v roce 1992. Tato stáž, předchůdce dnešních Erasmus projektů, byla realizována pod vedením pedagoga Vladimíra Birguse z katedry fotografie FAMU. Fišer se jí zúčastnil v úzké skupině vybraných spolužáků a výrazných autorů své generace – konkrétně s fotografkou architektury Ester Havlovou (*1967), dokumentárním fotografem Václavem Podestátem (*1960) a kameramanem Robertem Jančíkem (*1966).

Pobyt v Nottinghamu bylo pro autora výjimečnou příležitostí konfrontovat své dosavadní zkušenosti z pražské FAMU s britským akademickým prostředím a tamním pojetím výuky fotografie. Možnost tvořit v mezinárodním kontextu a získat bezprostřední odstup od domácí scény výrazně přispěla ke zralosti jeho tvůrčího i pedagogického uvažování.

Druhou výměnnou akcí byla studijní stáž a výstava v Mnichově. Jednalo se o oboustranný výměnný projekt Katedry fotografie FAMU a mnichovské umělecké akademie (Bayerischen Staatslehranstalt für Photographie, od roku 1990 Staatliche Fachakademie für Fotodesign München), který byl součástí tehdejší otvírající se zahraniční spolupráce katedry. Zatímco němečtí studenti přijeli prezentovat své práce do Prahy, Fišer spolu se svými spolužáky (mezi nimiž byli např. Maciej Chojnowski či Alexander Pečarič) odcestoval do Mnichova. Zde studenti nejen absolvovali krátký studijní pobyt, ale zároveň uspořádali kolektivní výstavy svých prací.

Ačkoliv sám autor vnímá dvoutýdenní mnichovskou výměnu (která proběhla ještě před listopadovými událostmi na jaře 1989) spíše jako epizodní událost ve srovnání s dvouměsíční stáží v Nottinghamu či intenzivním studiem v Amsterdamu, pro jeho generaci představovaly tyto západní stáže – ať už těsně před rokem 1989, nebo bezprostředně po něm – klíčovou zkušenost s fungováním zahraniční umělecké scény a školství.

Jak ve svém oponentském posudku zdůrazňuje doc. MgA. Jaroslav Prokop, právě tyto zahraniční studijní pobyty (Amsterdam, Nottingham, Mnichov, či Káhira o které se rozepisuji níže v rámci jeho působení na UMPRUM) tvořily zásadní přechodový můstek, který Fišera připravil na jeho budoucí, mimořádně bohatou pedagogickou dráhu na vysokých školách.

40 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

4 PO ŠKOLE: ATELIÉRY, PROFESNÍ SÍŤ A RODINNÉ ZÁZEMÍ

Ukončení studií na FAMU v roce 1992 představovalo pro Jaroslava Fišera přechod do svobodného, ale zároveň nejistého tvůrčího života. Aby mohl samostatně tvořit, bylo pro něj klíčové zajištění vlastního tvořivého prostoru i budování profesních a osobních vazeb, které následně výrazně ovlivnily jeho další směřování.

Fišerův životní a tvořivý prostor prošel od jeho dětství až po dospělost dynamickým vývojem:

RANÁ LÉTA A DOSPÍVÁNÍ

Do svých devíti let žil v bohémském ateliéru u Mánesu, odkud se přesunul do Žitné ulice. Během středoškolských studií žil na Jižním Městě a krátce využíval malý skromný prostor bez sociálního zázemí v Legerově ulici jako Ateliér.

HOLEŠOVICKÝ ATELIÉR (1989–2002)

Na počátku studií na FAMU v roce 1989 získal malý suterénní ateliér v Holešovicích. Ten sloužil až do roku 1996 jako jeho hlavní domov, kde žil skromně z prodeje svých děl přes amsterdamské galeristy. Po roce 1996 jej využíval čistě jako tvořivý pracovní prostor, a to až do roku 2002.

PŘESUN DO LOUŇOVIC (1996)

V roce 1996 se přesunul do Louňovic u Vyžlovky – do původního domu, kde trávil dětství. Zde získal klidnější prostředí pro tvorbu a následně i rodinný život.

PROFESNÍ SPOJENECTVÍ S PAVLEM HRACHEM A RODINNÝ OKRUH

V roce 2000 se Fišer oženil s Magdou Hrachovou, absolventkou ateliéru grafického designu Zdeňka Zieglera (1932–2023) na UMPRUM v Praze. Studenti UMPRUM měli možnost interně absolvovat stáže v ostatních ateliérech. Magda tedy absolvovala stáž v ateliéru fotografie, kde se seznámili, po dokončení studií se stali partnery a později manžely. Z tohoto manželství se narodily dvě děti – syn Tobiáš (*2003) a dcera Tereza (*2006).

Širší rodinný okruh byl rovněž spjat s fotografickou scénou; Magdina sestra Pavla Kocourková (*1973) vystudovala fotografii na FAMU a jejím manželem se stal fotograf Ondřej Kocourek (*1968) – dnes působící v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze.

Magdin otec byl renomovaný grafický designér Pavel Hrach (*1947) se kterým Jaroslav společně založil studio, v němž spolupracovali na některých rozsáhlých a prestižních zakázkách.

Přestože se osobní i tvořivé podmínky v průběhu let proměňovaly, toto období 90. let a počátku nového tisíciletí položilo pevný základ jak pro Fišerovu volnou uměleckou tvorbu, tak pro rozsáhlé komerční a nakladatelské projekty.

Ze souboru Věnování – Fotografie pro Kurta Schwitterse, Jaroslav Fišer, 1988

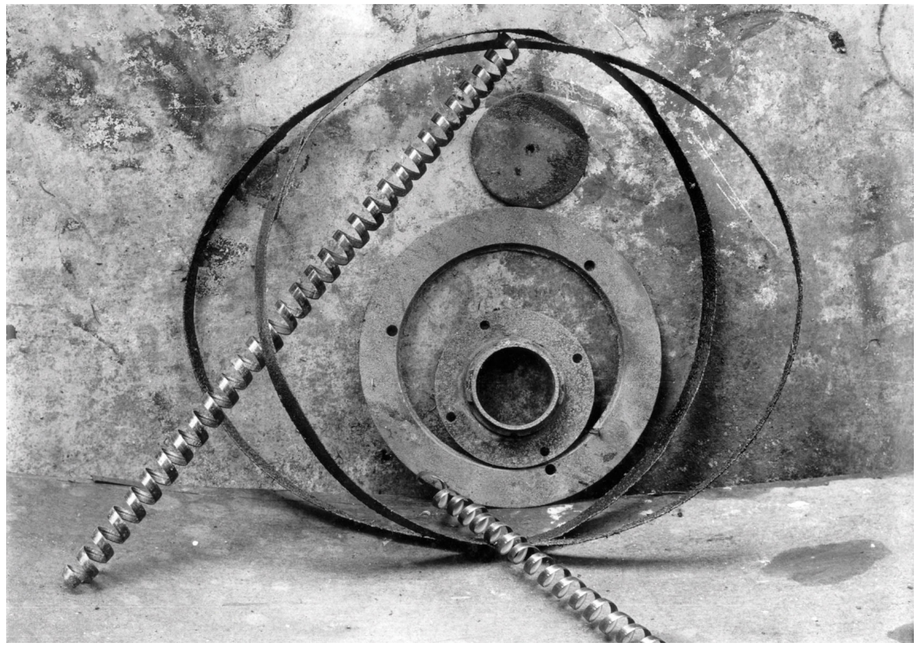

Ze souboru Věnování – Fotografie pro profesory Bauhausu, Jaroslav Fišer, 1988

5 UMĚLECKÁ TVORBA

„Já jsem se chtěl živit jen uměním, no. A pár let mi to i vydrželo, bohužel jen pár let…“[41]

Jaroslav díky prostředí, ve kterém vyrůstal, příležitostem, které se mu v začátcích jeho vlastní práce naskýtaly, a také trochu společnému snění se svým otcem Jardou, vstupoval do profesního života v roce 1992 s jasným krédem – uživit se výhradně uměním. V určité životní etapě, se mu to skutečně dařilo, autor své nejúspěšnější období v tomto směru odhaduje na 1992–1996.

„Vystavoval jsem, bydlel jsem sám a žil jsem skromně v malinkým ateliéru v Holešovicích v polosuterénu. A měl jsem galeristy v Amsterdamu, kteří tu a tam něco prodali a díky tehdejšímu velkýmu rozdílu v kurzu jsem já za to měl v přepočtu peněz poměrně dost. Uživil jsem se. Tehdy.“[42]

Tento bohémský styl života samozřejmě není pro každého, ale právě v období, kdy se autor mohl – a i v pozdějších letech navzdory komerčním povinnostem snažil – věnovat primárně své volné tvorbě, vznikla stěžejní díla jeho portfolia (např.: *Texty*, *Soukromé územní*, či *Objekty*).

5.1 ÚTRŽKY A VĚNOVÁNÍ: POČÁTKY HLEDÁNÍ A KONSTRUKCE OBRAZU

Již v počátcích své tvůrčí dráhy, zejména během studia na pražské FAMU v letech 1987–1992, Jaroslav Fišer jasně demonstroval, že ho nezajímá čistý dokument, ale spíše práce s významem a kompozicí. V sérii *Útržky* (1985–1987) pracoval s fotografiemi nalezených zátiší, do kterých však zcela vědomě a cíleně doplňoval specifické detaily, aby u diváka dosáhl přesně zamýšleného účinku. Mimo to je kombinoval se zátišími aranžovanými.

Na tuto hru s realitou navázal v roce 1988 sérií *Věnování*. Zde vytvářel uměle zkonstruovaná zátiší, která však na první pohled budila dojem, že jde o náhodně nalezené scény. Tato díla koncipoval jako poctu různým výtvarníkům, kterými byl ovlivněn a projevoval svou hlubokou inspiraci uměním 20. století. Jednu fotografii dokonce věnoval více výtvarníkům zároveň – a to profesorům Bauhausu.

41–42 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 22. 6. 2026, Praha

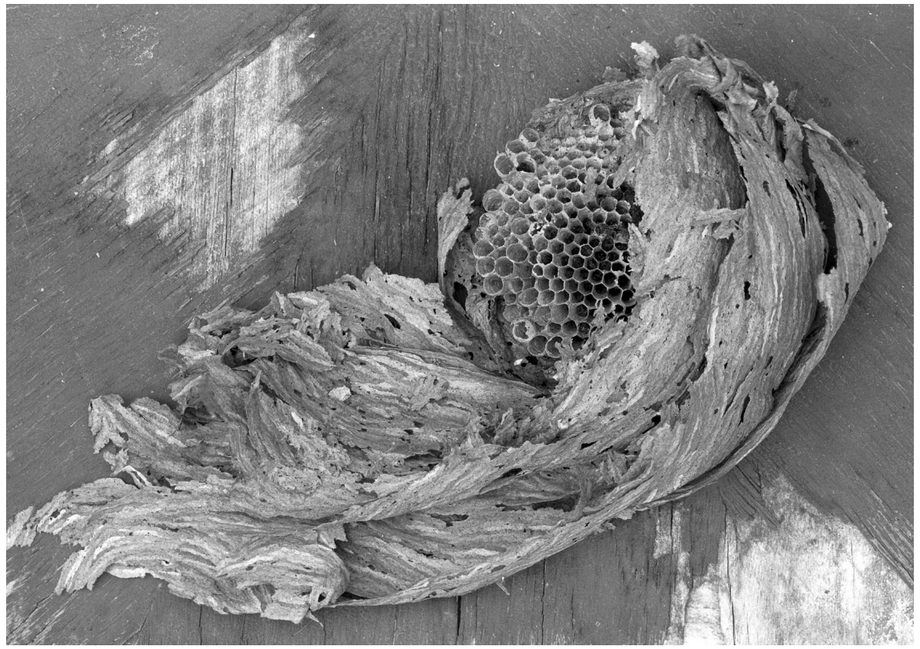

Ze souboru Věnování – Fotografie pro Mikuláše a Emilu Medkovou, Jaroslav Fišer, 1988

Ze souboru Věnování – Fotografie pro Mikuláše a Emilu Medkovou, Jaroslav Fišer, 1988

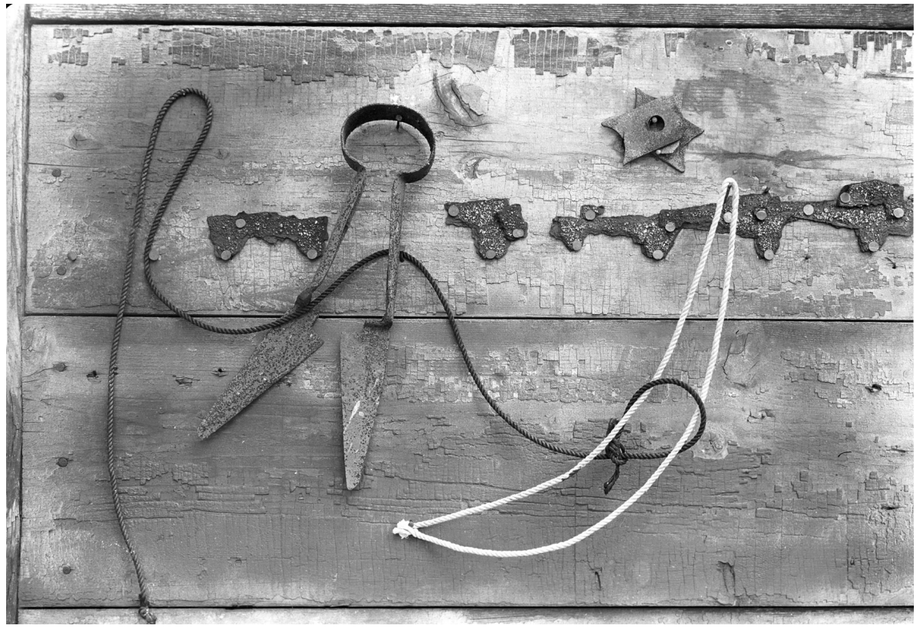

Ze souboru Věnování – Fotografie pro a Joana Miró, Jaroslav Fišer, 1988

Ze souboru Věnování – Fotografie pro R. Rauschenberga a M. Monroe, Jaroslav Fišer, 1988

5.2 TEXTY A DŘEVĚNÁ KNIHA: PROLÍNÁNÍ SLOVA, ASAMBLÁŽE A FOTOGRAFIE

Dalším krokem v překračování hranic klasické fotografie byl dlouhodobý projekt s názvem *Texty*, započatý v roce 1989. Fišer zde vycházel z vlastních textů, které samotné fotografické tvorbě předcházely. Snímky následně zvětšoval na fotoplátno a usazoval je do masivních dřevěných rámů, na které své autorské texty přímo fyzicky zapisoval.

Z tohoto přístupu organicky vzešel i projekt takzvané Dřevěné knihy. Jednalo se o ucelený soubor koláží a asambláží na dřevěných deskách, které byly fyzicky svázány do knižní formy. Autor do obrazů navíc vkládal nejrůznější nalezené předměty, čímž fotografii posunul do trojrozměrného objektu.

Vlastní psané texty využívá napříč svými projekty a netají se tím, že za vznikem těchto textů je jakási forma arteterapie.

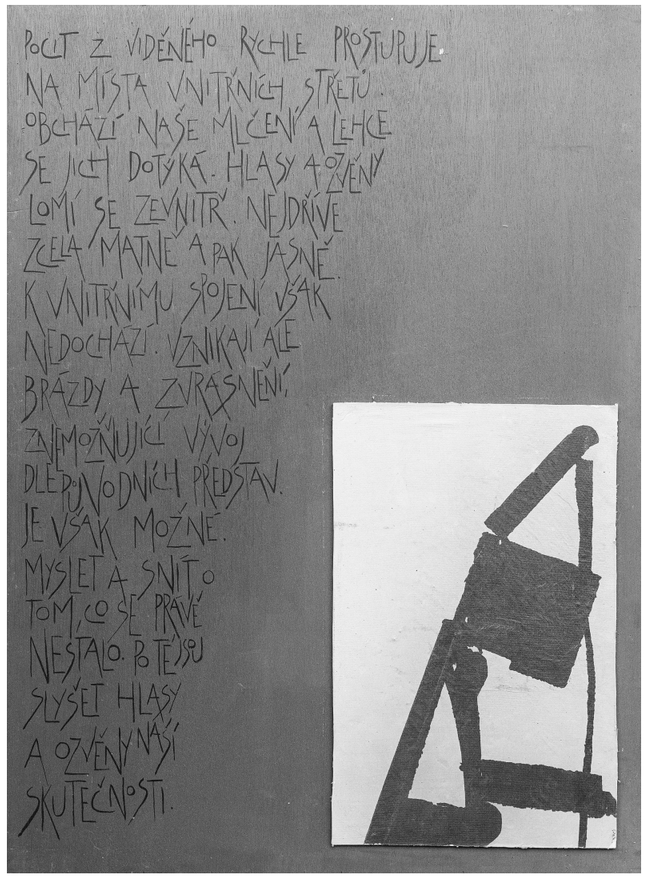

Ze souboru Texty, Jaroslav Fišer, 1989

Ze souboru Texty, Jaroslav Fišer, 1989

Ze souboru Texty, Jaroslav Fišer, 1989

Ze souboru Texty, Jaroslav Fišer, 1989

Projekt Dřevěná kniha, Jaroslav Fišer, 1992

Projekt Dřevěná kniha, Jaroslav Fišer, 1992

Projekt Dřevěná kniha, Jaroslav Fišer, 1992

Projekt Dřevěná kniha, Jaroslav Fišer, 1992

Projekt Dřevěná kniha, Jaroslav Fišer, 1992

5.3 SOUKROMÉ ÚZEMÍ: PAMĚŤ MÍSTA V DŮMYSLNĚ NALEZENÝCH KOMPOZICÍCH

Silný cit pro atmosféru opuštěných prostor (urbex) projevil v souboru *Soukromé území*, na kterém pracoval v první polovině devadesátých let 20. století. Fotografoval intimní zákoutí zdemolovaných bytů během asanace starého Žižkova a dokumentoval opuštěné objekty po sovětské armádě v Milovicích a Kuřívodech. Snímky zachycovaly zapomenuté stoly, židle a osobní předměty bývalých obyvatel, čímž evokovaly surovou a drsnou atmosféru zániku.

Intermediální přesah zde Fišer završil tím, že hotové fotografie neadjustoval do klasických rámů, ale zasadil je přímo do oprýskaných dřevěných prken, která fyzicky nalezl v oněch fotografovaných a zanikajících prostorech.

Ze souboru Soukromé území, Jaroslav Fišer, 1992–1996

5.4 OBJEKTY A VETEŠE: OD ZAUJETÍ SOCHAŘSKÝMI OBJEKTY AŽ PO PROPOJENÍ S FOTOGRAFIÍ

Zcela zásadní vliv na Fišerovo prostorové vnímání měla stáž u sochaře Aleše Veselého v roce 1991, která je popsána v rámci kapitoly *AVU 1991*.

Pod jeho vlivem začal pociťovat potřebu vyjadřovat se tvorbou vlastních plastik a mobilů sestavených z nalezených předmětů a veteše. Tyto kinetické objekty však nepředstavovaly definitivní konec tvůrčího procesu.

Fišer je následně umisťoval na předem vybrané lokace a v kombinaci s konkrétním pozadím je fotografoval. Vznikal tak zcela nový, svébytný obrazový celek.

Ze souboru Veteše, Jaroslav Fišer, 2010 – současnost

Ze souboru Veteše, Jaroslav Fišer, 2010 – současnost

Tvorby objektů se nevzdal ani v pozdějších letech, pravidelně se k tomuto odvětví vrací a svá díla si nechává na zahradě za okny svého ateliéru.

Autorské objekty před ateliérem Jaroslava Fišera, 2026

Autorské objekty před ateliérem Jaroslava Fišera, 2026

Autorské objekty v ateliéru Jaroslava Fišera, 2026

5.5 NEJENOM MĚSTO A NATURE MORTE: EXPERIMENT A ABSURDITA

Že technika není jen rutinou, dokázal v cyklu *Nejenom město* (2000), který vznikl během jeho pobytu v egyptské Káhiře. Působení zubu času na někdejší koloniální architekturu zde zdůraznil využitím nekonvenční technologie – fotografie zpracovával na recyklovaných papírech, na které sám nanášel světlocitlivou vrstvu.

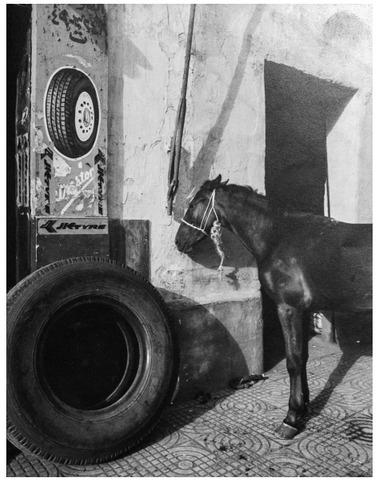

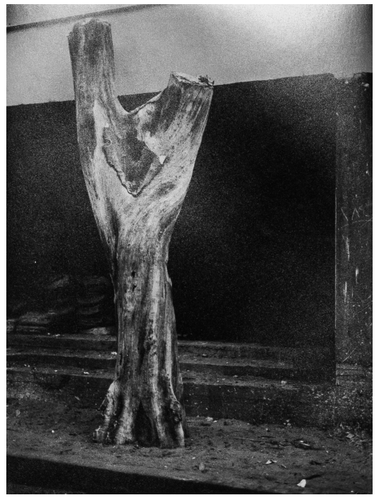

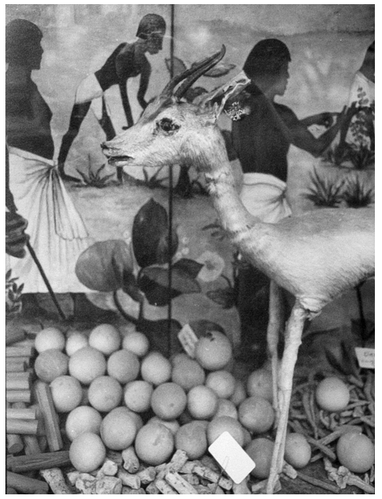

Ze souboru Nejenom město, Jaroslav Fišer, 2000

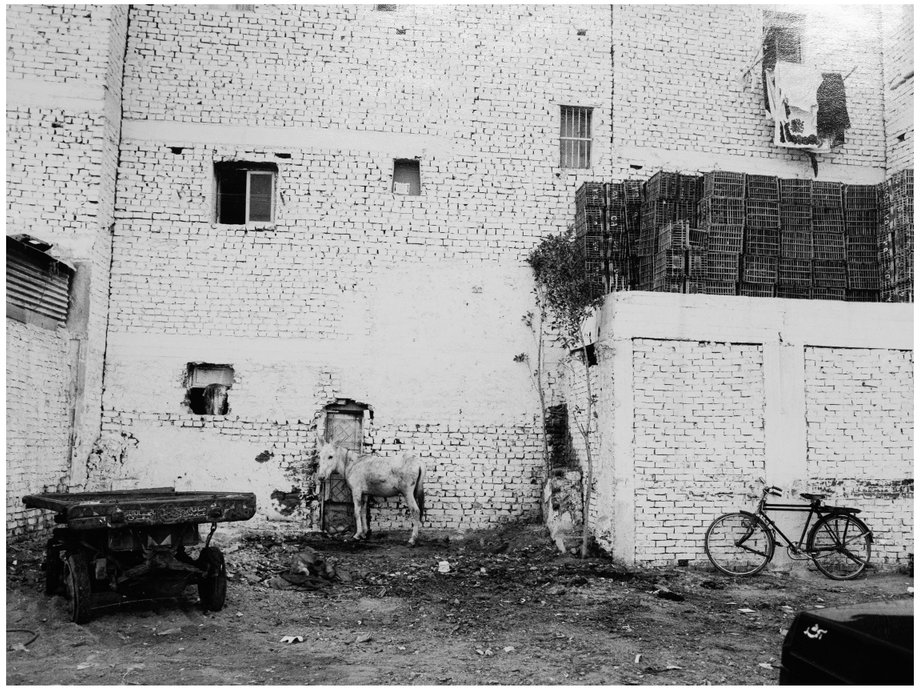

Ze souboru Nejenom město, Jaroslav Fišer, 2000

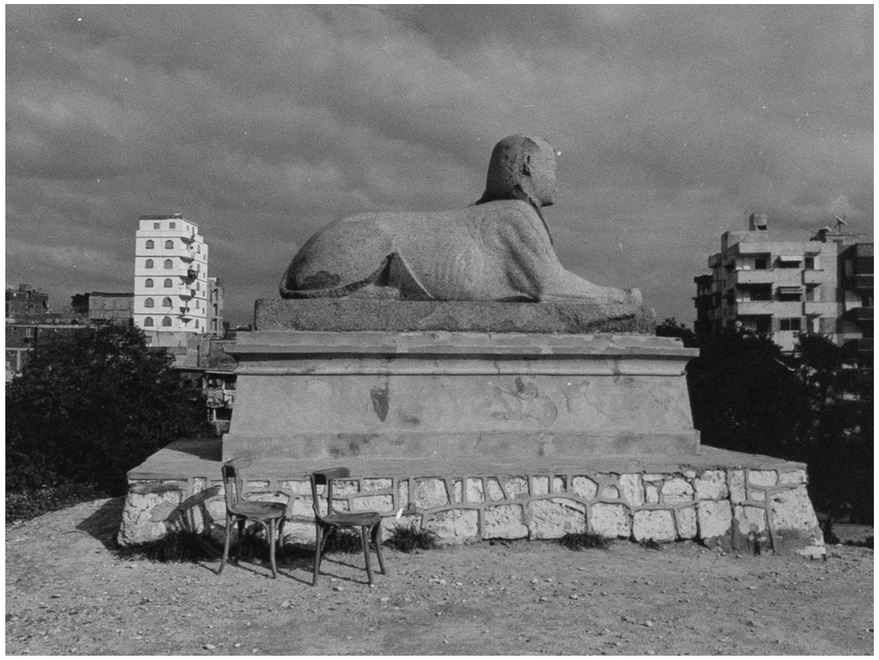

Ze souboru Nejenom město, Jaroslav Fišer, 2000

Ze souboru Nejenom město, Jaroslav Fišer, 2000

Ze souboru Nejenom město, Jaroslav Fišer, 2000

Barevné snímky z fotografického souboru *Nejenom město* jsou autorem vnímány spíše jako osobní archiv a před touto bakalářskou prací nebyly nikde publikovány.

Podobně experimentální, avšak myšlenkově mnohem více znepokojující, byl projekt *Nature Morte* (2004–2012). Fišer v něm formou fotomontáže propojil drastické snímky zničujících přírodních katastrof (například povodní) s absurdními a často zcela nesmyslnými lidskými výkony převzatými z Guinnessovy knihy rekordů. Vytvořil tak silný kontrast, kterým poukázal na pomýlené hodnoty společnosti tváří v tvář reálné ekologické krizi.

Ze souboru Nature Morte, Jaroslav Fišer, 2004/2012

5.6 ČESKÁ KRAJINA, DEN POTÉ A INHAFTIERUNG: ZNEPOKOJENÍ Z CIVILIZACE

Reflexe neudržitelného směřování moderní společnosti je klíčovým tématem jeho pozdních souborů. V dlouhodobém cyklu Česká krajina (od roku 2005) systematicky mapuje civilizační zásahy do přírody a zkoumá, jak je tuzemská krajina zaplevelována plechovými halami, reklamními poutači a unifikovanou architekturou.

Ze souboru Česká krajina, Jaroslav Fišer, 2005 – současnost

Otázky po smyslu lidské existence rozvíjí i v sérii *Den poté* (1991/2023), jež byla inspirována hudebním dílem Martina Marka: Promarněná apokalypsa. Fotografie zátiší z městské periferie a fragmentů zničených aut zde fungují jako memento civilizační destrukce.

Ze souboru Poté, Jaroslav Fišer, 1993 – současnost

Podobně skličující atmosféru, umocněnou tehdejší pandemickou situací, zachytil v cyklu *Inhaftierung* (2020), kde v německém Halle dokumentoval klaustrofobická místa, ze kterých zdánlivě není úniku.

Ze souboru Inhaftierung, Jaroslav Fišer, 2020

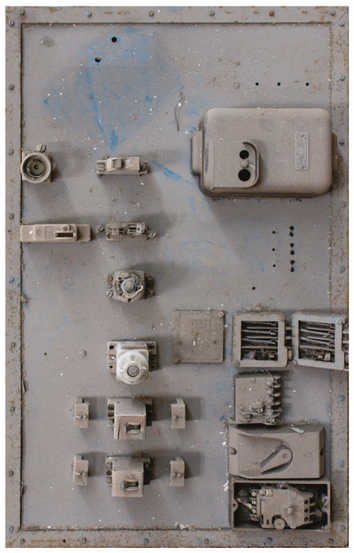
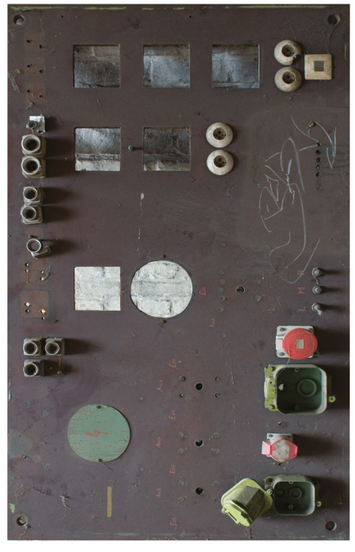
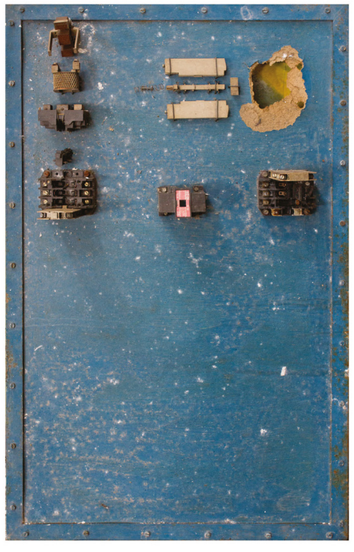

Ze souboru Inhaftierung, Jaroslav Fišer, 2020

5.7 UMĚLECKÝ A HISTORICKÝ KONTEXT TVORBY

Tvorba Jaroslava Fišera byla přirozenou reakcí na proměňující se společenské a historické podmínky. Vstup autora na výtvarnou scénu koncem 80. let a během 90. let byl vymezen přechodem od izolovaného, režimem svázaného prostředí s omezeným přístupem k informacím k náhlé svobodě a otevřenosti západním vlivům.

Zatímco v raných fázích jeho práce rezonuje potřeba vnitřní arteterapie, hledání vlastního výtvarného jazyka (v reakci na odkaz české strukturální abstrakce) či konceptuálních tendencí, v pozdějších cyklech se autor obrací k reflexi ekologické krize, konzumní společnosti a civilizačního znepokojení.

Ačkoliv Fišerovy práce nesou jasné analogie se soudobými tendencemi české i mezinárodní vizuální scény (od intermediálních přesahů po konceptuální fotografii), hlubší a detailní komparativní analýza jeho díla v širším kontextu výtvarného umění druhé poloviny 20. a počátku 21. století představuje natolik rozsáhlé téma, že přesahuje rámec této bakalářské práce. Detailní komparace s konkrétními souputníky a zařazení do širších teoretických diskurzů proto zůstává otevřeným prostorem pro navazující výzkum v dalších pracích.

6 UŽITÁ TVORBA

Jaroslav Fišer má kromě úspěšných výtvarných souborů ve svém portfoliu také řadu komerčních projektů. Důležitou roli zde hraje schopnost přizpůsobit se konkrétním podmínkám. Právě propojení technické přesnosti a osobního přístupu může vytvářet hranici mezi pouhým splněním zadání a autorským řešením.

Ačkoliv v kapitole *Vztah volné a užité tvorby*, popisuji jakousi provázanost těchto světů, sám autor je vnímá jako striktně oddělené.

> ***„To jsou jablka s hruškama. Jsou zakázky, kde samozřejmě navazuju na umění a to jsou především všechny možný ilustrace, knižní obálky a věci výtvarného charakteru. Třeba když jsem dělal obaly pro FOMU, to vlastně byly moje fotky. V téhle části teda samozřejmě jo. Ale pak máš zakázky, který jsou takový s důrazem na vyvolání emoce pomocí obrazu, kde se do toho snažíš trochu vnést svůj rukopis, to bych ale už nemluvil o umění.“***[43]

Zpočátku autor nebral vážně tvrzení svého otce Jardy a šel si za svým snem, že bude prodávat své obrazy a živit se výhradně uměním. Postupem času a s příchodem rodinných povinností se však musel začít věnovat i komerční sféře a dát otci za pravdu.

> ***„Tu myšlenku, živit se uměním, já nikdy nevzdal. Ale táta Jarda mi říkal „velký umění můžeš dělat, dokud si nepořídíš rodinu“. Nevěřil jsem tomu, ale postupně jsem to bral vážněji.“***[44]

V dobách, kdy měl kolem sebe galeristy, kteří jeho práce prodávali, vypadalo vše nadějně. Kolem roku 1997 však nastala zásadní změna – tragicky zemřel jeho švýcarský galerista Martin Lehner, provozovatel curyšského fotofóra Feldegg, se kterým Fišer aktivně spolupracoval v letech 1993–1997. Ve stejné době se amsterdamští partneři rozhádali, a navíc se na trhu dramaticky proměnil vkus, když se zájem galeristů přesunul k ruskému umění.

> ***„Víš, že najednou ty galeristy nemáš, ale děláš si ještě pořád iluzi, že ještě třeba přibude nějakej novej tak snadno, jak přibyli ti stávající. Ale on už žádnej nepřibyde až do doby, kdy se ti narodí první dítě. A pak už jedeš… Ti amsterdamští galeristi to se hroutilo v nějakých letech 1995–96, Lehner umřel 1997. A ve stejnou dobu přišla Katka Šmálková (z vydavatelství Stratosféra, pozn.) a začala mě přemlouvat, jestli bych nedělal ty časopisy.“***[45]

Komerční a užitou tvorbu ale Jaroslav nakonec nebral jen jako „nutné zlo“, jak se původně obával. Sám vzpomíná na to, že ho práce na lifestylových titulech ve výsledku velmi bavila a přinesla mu nové výzvy.

> ***„Na začátku to bylo nutný zlo, ale užíval jsem si to. Bylo to najednou tím, že člověk začal v Esquire a Harper‘s Bazaar, Cosmopolitan, Rolling Stones, tak začínáš časopisama, který sice byly česká edice, ale byl to úplně jinej titul než Vlasta, kterou jsem mimochodem taky dělal. Tam jsem se musel řídit tím, jakou má časopis cílovku, jakej styl…“***[46]

V oblasti užité tvorby se tak před Fišerem otevřely dvě odlišné cesty. První představovaly komerční lifestylové časopisy, které sice vyžadovaly respektování marketingu, vizuálních trendů a cílových skupin, ale zároveň nabízely obrovskou dynamiku a profesní výzvy. Druhou polohou byla zakázková práce pro kulturní sféru – zejména dlouholeté spojenectví s grafickým designérem Pavlem Hrachem (*1947), se kterým provozoval společné studio. Osvícení klienti z řad kulturních institucí přistupovali k zakázkám s důvěrou, což autorům umožňovalo přistupovat k plakátům či knižním obálkám znatelně výtvarněji a vnášet do nich osobitý autorský rukopis.

43 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

44 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

45 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 22. 6. 2026, Praha

46 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

Ukázky práce pro vydavatelství Mladá Fronta, Jaroslav Fišer, 2003–2012

6.1 ČASOPISY, EDITORIÁLY, OBÁLKY, ILUSTRACE

Fotografie pro tištěná média a knižní kulturu se stala stěžejním odvětvím Fišerovy užité tvorby. Zhruba šest let úzce spolupracoval s dravě se rozvíjejícím vydavatelstvím Stratosféra, kde vytvářel vizuální obsah pro prestižní lifestylové tituly jako Dolce Vita, Esquire, Harper‘s Bazaar, Cosmopolitan či Rolling Stone.

Na tuto zkušenost navázala spolupráce s dalším významným mediálním domem, vydavatelstvím Mladá fronta, kde se fotograficky podílel na rozmanitých periodikách – od gastronomických časopisů (Food), přes tituly o bydlení a životním stylu (Domus Aurea, Formen, Moje psychologie), až po zpravodajské a rodinné magazíny (E15, Maminka). Pro francouzsko-české vydavatelství Hachette Filipacchi 2000 vytvářel snímky do časopisu Apetit či přispíval do magazínu Marianne. Vedle lifestylových titulů se navíc dva až tři roky intenzivně věnoval také fotografování portrétů pro odborný časopis Umění a řemesla.

V rámci redakční práce se věnoval širokému spektru fotografických žánrů – od aranžovaného portrétu, přes architekturu, design, produktovou fotografii (table-top) a jídlo, až po volné ilustrační snímky.

Ukázky práce pro vydavatelství Mladá Fronta, Jaroslav Fišer, 2003–2012

Ukázky práce pro vydavatelství Mladá Fronta, Jaroslav Fišer, 2003–2012

Vedle časopisecké tvorby zanechal výraznou stopu v knižní ilustraci a obálkové tvorbě. První významnou zkušeností byl v roce 1994 návrh obálky pro anglicky psaný literární sborník *Trafika*. Zásadní kapitolu pak tvořila zmíněná dlouholetá spolupráce s nakladatelstvím Odeon. Pro jeho prestižní edici *Světová knižnice* vytvořil v letech 2004–2017 ve studiu s Pavlem Hrachem zhruba padesát fotografických obálek.

Ukázky práce pro vydavatelství Mladá Fronta, Jaroslav Fišer, 2003–2012

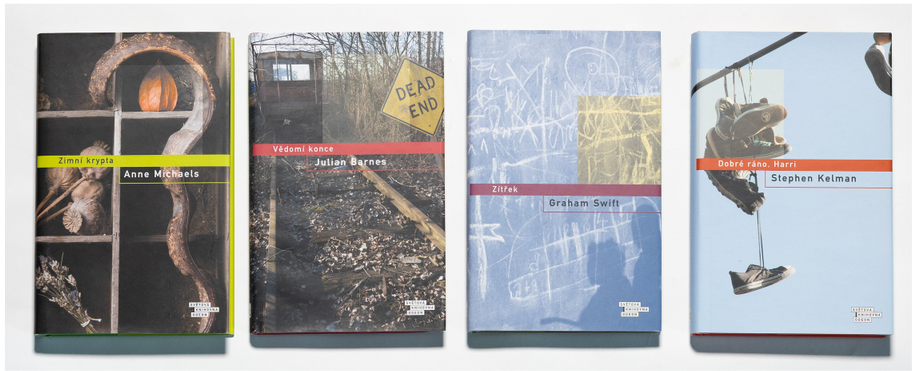

Ukázky práce pro vydavatelství Mladá Fronta, Jaroslav Fišer, 2003–2012

Fišerův výtvarný rukopis se objevil také v publikacích nakladatelství Hejkal, nebo v knihách italského vydavatelství zaměřeného na českou literaturu. Mimořádným počinem byla práce pro nakladatelství Primus, kde kompletně autorsky zpracoval a graficky upravil knihu písňových textů a básní Rostislava Černého *Nadechnutí*. Tato publikace představovala první knihu, kterou Jaroslav zaštítil v celém rozsahu – od obrazového doprovodu přes typografii až po výslednou grafickou úpravu.

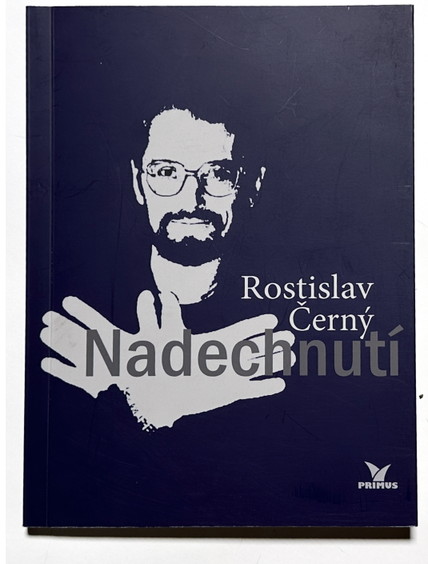

Přebal knihy Rostislava Černého – Nadechnutí, fotografie a grafická úprava Jaroslav Fišer, Primus, Praha, 2017

Přebal knihy Rostislava Černého – Nadechnutí, fotografie a grafická úprava Jaroslav Fišer, Primus, Praha, 2017

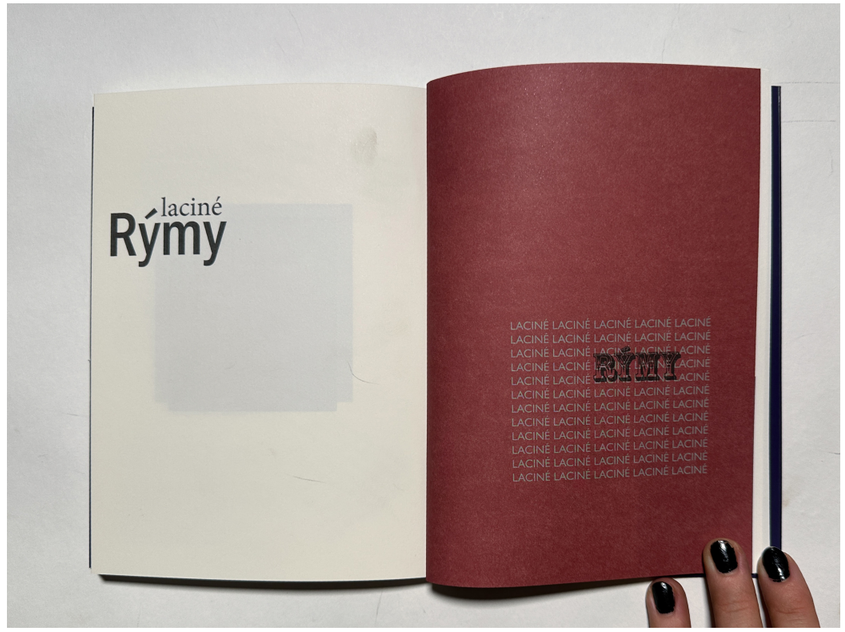

Přebal knihy Rostislava Černého – Nadechnutí, fotografie a grafická úprava Jaroslav Fišer, Primus, Praha, 2017

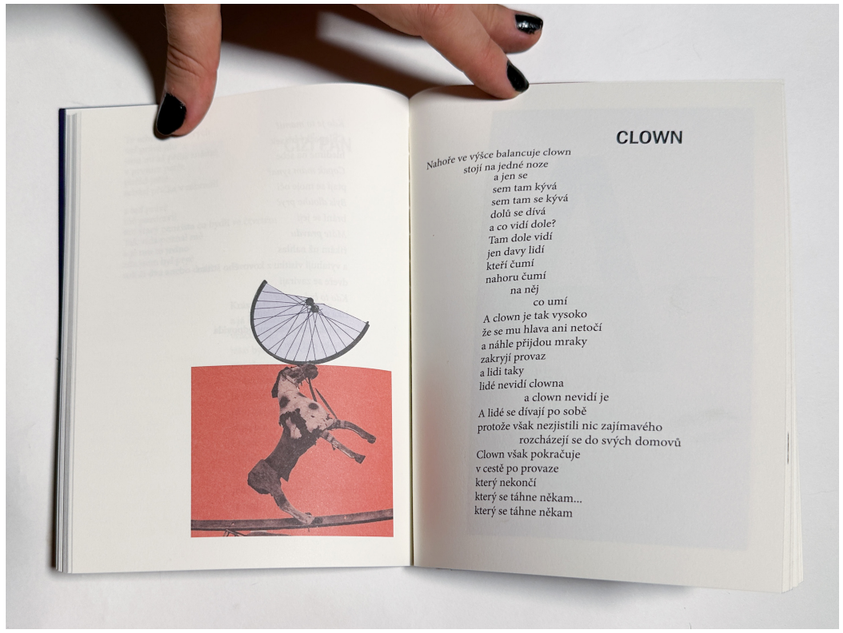

Přebal knihy Rostislava Černého – Nadechnutí, fotografie a grafická úprava Jaroslav Fišer, Primus, Praha, 2017

6.2 DALŠÍ PROJEKTY A ZAKÁZKY

Kromě práce pro nakladatelství a redakce se Jaroslav Fišer věnoval i čistě reklamním kampaním, produktové fotografii, portrétům, architektuře a designu. Významnou kapitolu v této oblasti představovala tvorba plakátů a kulturních tiskovin, na kterých úzce spolupracoval s grafickým designérem Pavlem Hrachem (*1947). Společně v rámci svého studia navrhovali divadelní i koncertní plakáty a zakázky realizovali pro renomované instituce, jakými byly Státní opera Praha či Česká filharmonie. Jak již bylo zmíněno výše – díky osvícenosti těchto kulturních klientů mohli autoři k vizuálům přistupovat s velkou tvůrčí svobodou a výrazným autorským rukopisem.

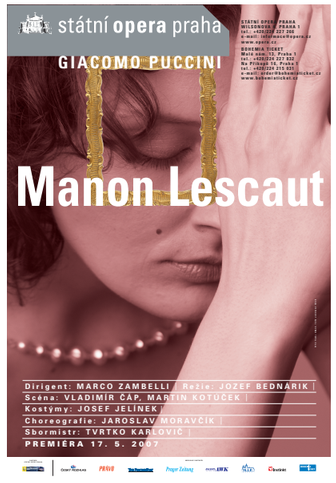

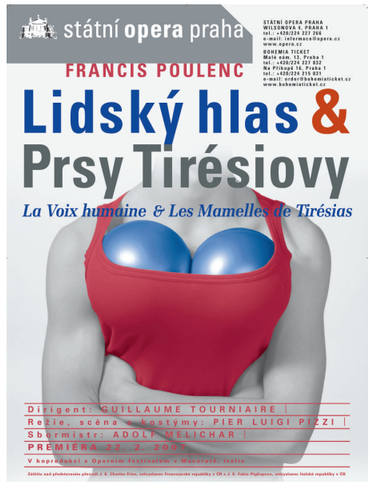

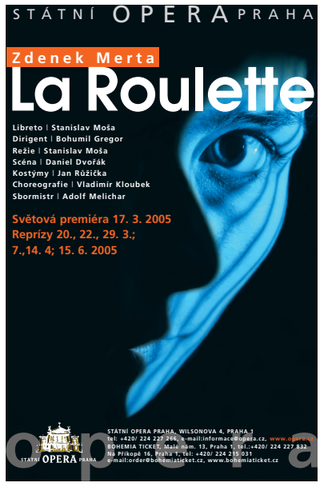

Ukázky plakátů pro Státní operu, grafická úprava Pavel Hrach, fotografie Jaroslav Fišer

Ukázky plakátů pro Českou filharmonii, grafická úprava Pavel Hrach, fotografie Jaroslav Fišer

V této době fungoval jako velmi úspěšný živnostník – vlastnil velké studio a zaměstnával vlastního asistenta. Zlatou éru komerční zakázky paradoxně zažil v letech 2008–2010 během ekonomické krize, kdy se firmy snažily zachránit masivními investicemi do reklamy.

Tento boom však záhy vystřídal strmý pád způsobený proměnou trhu a dramatickými událostmi v mediálním prostředí. Vydavatelství Mladá fronta čelilo zásahu policejní jednotky URNA. Následný odkup mediálního domu a rušení konkurenčních titulů znamenalo pro fotografa ze dne na den konec dlouhodobých a lukrativních zakázek.

> ***„Ten propad byl neuvěřitelně rychlej a já jsem měl velký studio, vlastního asistenta zaměstnanýho na úvazek a viděl jsem, jak rychle to upadá.“***[47]

6.3 KAMERA A ANIMOVANÁ TVORBA

Konec stabilních příjmů z komerční fotografie nakonec zafungoval jako nečekaný odrazový můstek k nové umělecké profesi. Jaroslav přijal nabídku od producenta Martina Vandase (*1971) a přesunul se v komerční sféře od fotoaparátu za kameru animovaného filmu.

Jeho prvním velkým počinem byla práce na povídce *O kloboučku s pérkem sojčím* z úspěšného filmu *Fimfárum*, kterou režírovala Vlasta Pospíšilová (1935–2022), česká scenáristka, animátorka a režisérka, jež dříve čerpala zkušenosti přímo v ateliéru legendárního Jiřího Trnky.

> ***„Když jsem začínal na tom Fimfáru, neměl jsem ponětí kolik to má obrázků, jaký je poměr stran, … Ale Vandas byl shovívavej a byl to od něj obrovskej risk mě k tomu pustit a vlastně mě postupně za tu kameru dostrkal. A vlastně to dělám už asi 15 let.“***[48]

Jaroslav Fišer se jako naprostý kameramanský samouk do animace zamiloval a postupně si osvojil i ty nejnáročnější techniky, jako je svícení multiplánu či motion control (pozn. technika, která pomocí robotických zařízení a počítačů přesně opakuje stejný pohyb kamery. Díky tomu tvůrci mohou dokonale spojit několik různých záběrů do jedné scény).

Podílel se na filmech *Betonová džungle* (2019) režie: Marie Urbánková, *Máma má vždycky pravdu* (2022) režie: Marie Urbánková, a pracoval také na snímku *Zuza v zahradách* (2022), režie Lucie Sunková, který byl oceněn Českým lvem. Spolupracoval také s francouzskou režisérkou Florence Miailhe (*1956) na mezinárodním celovečerním koprodukčním filmu *La Traverse* (2021). Dále pak pracoval na filmech *Paolo's Happiness* (2022), *Kafka. In Love* (2024), či *Atomik Tour* (2025).

47–48 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

Práce u animovaného filmu se pro Fišera stala nejen obživou, ale i novou tvůrčí vášní, které se věnuje dodnes a své technické znalosti v této oblasti předává i studentům na institucích, kde působí. (viz kapitola 7 *Pedagog*).

Plakáty některých filmových projektů, na kterých Jaroslav Fišer spolupracoval, 2002–2022

7 KURÁTOR A GALERISTA

Působení Jaroslava Fišera na umělecké scéně se nikdy neomezovalo pouze na roli samotného tvůrce. Velmi brzy po absolvování studia fotografie na FAMU začal aktivně formovat i podobu tehdejšího výstavního provozu a sbírat cenné zkušenosti jako galerista a kurátor. Tato role mu na jedné straně přinesla možnost ovlivňovat kulturní dění, na straně druhé ho však konfrontovala s tvrdou realitou galerijního financování a umělecké politiky.

POČÁTKY V KAMZÍKOVĚ ULICI

Jeho galerijní dráha začala nečekaně již během výkonu civilní služby, kterou oficiálně trávil na pražské židovské obci. V letech 1992–1993 měl možnost působit v Galerii Svazu českých fotografů. Zde se mu naskytla příležitost převzít iniciativu prezentace fotografie po zrušené legendární galerii Fotochema (1957–1991) na Jungmannově náměstí v Praze.

> *„Já jsem dělal galeristu hned po škole při civilní službě, vedl jsem takovou malou galerii slavných českých zakladatelů Svazu českých fotografů v Kamzíkově ulici.“*[49]

V Galerii Svazu českých fotografů se mu podařilo uspořádat řadu významných výstav, na kterých prezentoval díla klasiků, jako byli Ladislav Postupa (1929–2016), Roman Sejkot (*1963) nebo třeba mladých tvůrců z Royal College v Londýně.

PRAŽSKÝ DŮM FOTOGRAFIE A STŘET S REALITOU

V letech 1993 až 1994 se Jaroslav na základě úspěšného konkurzu posunul do funkce výkonného ředitele nově vzniklého Pražského domu fotografie, tehdy PHP (Prague House of Photography), který vznikl koncem roku 1989 původně jako Aktiv volné fotografie. Zde se mu povedlo také uspořádat výstavy spousty významných klasiků české i světové fotografie (např: Miroslava Háka (1911–1978), André Kertésze (1894–1985), či Václava Zykmunda (1914–1984).

Ačkoliv do instituce v Husově ulici čp. 23 v Praze nastupoval s velkými kurátorskými ambicemi, brzy zjistil, že realita chodu uznávané galerie je velmi spletitá. Musel balancovat mezi kurátorskou činností, komunikací spoluprací s velkými muzei a hašením existenčních problémů instituce.

> *„Já jsem tam šel s tím, že budu kurátorovat nějakou část výstav a s tím, že v galerii všichni říkali, jak funguje a jak se dobře financuje. Ale přijdeš na místo a zjistíš, že ta galerie vlastně nevydělává. A že je vlastně prodělečná… přes to bylo potřeba někde sehnat prachy na provoz.“*[50]

49 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 22. 6. 2026, Praha
50 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

OBJEVOVÁNÍ NOVÝCH TALENTŮ A VELKÉ VÝSTAVY

Přes veškeré organizační a finanční obtíže se Jaroslavovi Fišerovi dařilo realizovat zajímavé kurátorské projekty. Jedním z jeho výrazných počinů v PHP bylo představení cyklu *Nová jména*.

Z obrovského množství talentovaných, leč nedoceněných autorů vytvořil funkční koncept, v rámci kterého po čtrnáctidenních blocích vystavoval vybrané dokumentaristy, výtvarníky či studenty.

Právě zde dal prostor absolventům oboru fotografie od Libuše Jarcovjákové, dále to byli například Adam Holý (1974–2016), Michaela Brachtlová (*1970), Jolana Havelková (*1966), Andrea Lhotáková (*1977), Štěpánka Stein – tehdy Mečiárová (*1976) a další.

Kromě působení v PHP jako kurátor připravoval v roce 1995 významnou výstavu *Zmizelý svět* amerického fotografa Romana Vishniaca (1897–1990), kterou organizovala Správa pražského hradu.

Autorsky se rovněž podílel na přípravě a realizaci výstavy svého vlastního otce, významného tvůrce plakátů a knižních úprav. Například k otcovým 80. narozeninám, v roce 1989, uspořádal výstavu v galerii Mladá fronta, ke které vydal také katalog. Společně s Pavlem Rajčanem (*1964) připravil výstavu plakátů a knižních obálek svého otce ve Světozoru, konkrétně v obchodě Terryho ponožky.

Titulní a zadní strana katalogu k výstavě Jaroslava Fišera st. v roce 1989

Ukázky stran katalogu k výstavě Jaroslava Fišera st. v roce 1989

Vyčerpávající snaha udržet Pražský dům fotografie v chodu a neustálé kompromisy s vedením stály Jaroslava Fišera obrovské množství energie a bezesných nocí.

Nabídka od pedagoga z FAMU, Pavla Štechy (1944–2004), v roce 1914 na spoluzaložení nového ateliéru fotografie na UMPRUM, pro něj tak v ten správný čas znamenala vítané východisko a krok zpět k vlastní svobodě.

„Takže když přišla tahle nabídka, byl to pro mě nejsnažší způsob úniku.“[51]

Na pozici v PHP jej v roce 1994 nově vystřídala Alena Rudolfová (nyní Vandasová, *1973). Fišer ji sám vedení doporučil jako svou nástupkyni ve chvíli, kdy přijal nabídku od Pavla Štechy na UMPRUM a hledal za sebe spolehlivou osobu, která by převzala náročnou operativu i kurátorský chod galerie.

Přestože se následně, po svém odchodu z PHP v roce 1994, na mnoho let stal členem poroty soutěže Osobnost české fotografie (vyhlašované Asociací profesionálních fotografů ČR) a zasedal ve správních radách institucí, jakými byly PHP či Fotofórum, k profesi naplno zaměstnaného galeristy se již nevrátil.

Odstup mu navíc poskytl úsměvnou reflexi nad tím, z čeho se vlastně skládá zážitek z výtvarného umění:

„Já si pamatuju, jak jsem asi rok po tom, co jsem nedělal galeristu zjistil, jak moc je úlevný, když se dívám na vystavovaný práce, a neřeším jak jsou zarámovaný a zavěšený.“[52]

51 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 22. 6. 2026, Praha

52 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

Jaroslav Fišer, školní zadání na SPŠG – svícení portrétů, 1982

8 PEDAGOG

Přestože se Jaroslav Fišer během své profesní dráhy stal respektovaným a velmi vyhledávaným pedagogem, učení původně vůbec neplánoval a zpočátku se mu dokonce aktivně bránil.

Zkušenosti v roli pedagoga na několika uměleckých školách však logicky vyplynuly z jeho bohaté tvůrčí činnosti a obrovského přehledu o dějinách umění a fotografie.

Na otázku, zda si někdy myslel, že bude učit, odpovídá dnes s úsměvem:

„Ne, to ne. Ale tohle byla, stejně jako jiný věci, šťastná náhoda.“[53]

Jeho první nabídky k výuce přicházely v době, kdy se plně soustředil na budování kariéry svobodného umělce a galeristy. Jak sám přiznává, dokonce kdysi rezolutně odmítl možnost učit a zakládat Vyšší odbornou školu na GSPŠ v Hellichově ulici v Praze s tím, že učit zkrátka nechce.

Postupem času se však pedagogická činnost stala nedílnou součástí jeho života, ve které zúročuje nejen praktické zkušenosti tvůrce, ale i svůj široký kulturní rozhled.

Výuka pro něj není pouze předáváním technických znalostí. V oblasti fotografie je stejně důležité vést studenty ke schopnosti přemýšlet o obraze, hledat vlastní témata a chápat fotografii nejen jako technický proces, ale také jako prostředek komunikace a autorského vyjádření.

Fišerova široká profesní zkušenost mu umožňuje předávat studentům komplexnější pohled na vizuální tvorbu. Díky praxi v propojení fotografie, objektu i pohyblivého obrazu může studentům ukazovat fotografii jako médium s mnoha možnostmi a přesahy.

8.1 UMPRUM: BUDOVÁNÍ ATELIÉRU Z NULY

První velká pedagogická zkušenost přišla v roce 1994 díky nabídce od docenta Pavla Štechy (1944–2004), který hledal vhodného partnera pro založení ateliéru fotografie na pražské Vysoké škole uměleckoprůmyslové (VŠUP/UMPRUM).

Ateliér fotografie na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze (UMPRUM) vznikl v roce 1995 z podnětu Zdeňka Zieglera a Milana Jaroše. Prvním vedoucím pedagogem se stal dokumentarista Pavel Štecha (v roce 2002 byl jmenován profesorem).

[53] Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

Štecha, známý svou analytickou a studenou dokumentární fotografií, potřeboval někoho, kdo by studentům nabídl výtvarný protipól. Pro Jaroslava nabídka přišla v ideální chvíli, neboť hledal cestu, jak uniknout z vyčerpávající pozice ředitele Pražského domu fotografie.

> *„Z mého pohledu to vypadalo tak, že jsem seděl v kanceláři Pražského domu fotografie a najednou na okýnko klepe Pavel Štecha a říká mi, že má takovej návrh… Takže když jsem dostal takovou nabídku, tak to pro mě byla výzva.“*[54]

Osm let zde Fišer působil jako odborný asistent a společně se Štechou budovali ateliér doslova od základů. Zpočátku se potýkali s nedostatkem techniky i adekvátního prostoru, začínali v polorozebrané reprodukční dílně a první fotoaparáty montovali ze zbytků starých přístrojů.

Přechod z role autora do role pedagoga představoval další etapu Fišerova profesního vývoje, během které začal své znalosti a zkušenosti předávat mladším generacím studentů.

Ačkoliv byla práce náročná, Fišer na ni vzpomíná jako na velké dobrodružství se studenty, kteří měli obrovský elán a touhu tvořit.

> *„Celý to období pro mě bylo velký dobrodružství, byl jsem tam 8 let a udělali jsme z nuly ateliér fotografie na UMPRUM.“*[55]

Spolupráce s Pavlem Štechou, v letech 1994–2002, byla zpočátku vynikající a oba vedli stejný počet praktických cvičení. Fišer se však nakonec rozhodl odejít. Hlavním důvodem bylo, že ačkoliv se podíleli na chodu rovnocenně, formálně měl ateliér na starosti Štecha. A Fišer nechtěl zůstat pouze v roli podpůrného prvku, zvláště když Štecha začal silně tlačit svou vlastní vizi fungování ateliéru na úkor ostatních.

Pro Jaroslava to bylo přínosných 8 let, při kterých měl možnost pracovat se studenty, kteří již hledali vlastní autorský směr a osobitý způsob vyjadřování. V takovém prostředí není úkolem pedagoga pouze učit techniku fotografie, ale především vést studenty k samostatnému myšlení, schopnosti formulovat vlastní názor a hledat individuální přístup k tvorbě.

Významnou součástí jeho působení na UMPRUM byla také možnost zapojit se do mezinárodních projektů, přednáškových pobytů a krátkodobých stáží, které škola nabízela svým pedagogům a studentům v rámci výměnných programů a konkrétních grantových výzev.

54–55 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

PŘEDNÁŠKY V KRAKOVĚ (1999)

V roce 1999 strávil dva měsíce na akademické stáži v polském Krakově, kde vedl odborné přednášky a semináře. Tato zkušenost mu umožnila konfrontovat českou fotografickou pedagogiku s polským akademickým prostředím a tamní silnou výtvarnou tradicí.

PROJEKT V KÁHIŘE (2000)

V roce 2000 absolvoval v rámci aktivit UMPRUM tříměsíční tvůrčí stáž v egyptské Káhiře. Pobyt navázaný na odborný výzkumný projekt mu poskytl nejen fascinující podklady pro vlastní výtvarnou tvorbu (kde zúročil cyklus *Nejenom město* na recyklovaných papírech se světlocitlivou vrstvou), ale také cenné zkušenosti s fotografickou dokumentací v náročných zahraničních podmínkách.

Jak vnímají i oponenti jeho habilitační práce, právě tato série zahraničních pobytů a stáží – od studijních let až po pedagogická léta na UMPRUM – stvrzovala jeho široký rozhled a připravovala jej na další etapy jeho akademické dráhy.

Jaroslav Fišer na stáži v Káhiře, 2000

8.2 SŠ A VOŠ MICHAEL: NÁVRAT K UČENÍ

Po odchodu z UMPRUM, v roce 2002, se Jaroslav Fišer na deset let pedagogické činnosti vzdal a naplno se věnoval komerční fotografii a chodu svého vlastního studia. Kolem roku 2012 ho však k učení dohnala ekonomická nouze způsobená propadem zakázek v časopiseckém odvětví.

Ocitl se v situaci, kdy hledal stabilní práci, a v té chvíli přišla nabídka od fotografa a pedagoga doc. Vladimíra Kozlíka (1953–2021), se kterým se znal ze svých studií na FAMU a ze společného působení ve správních radách fotografických institucí.

Kozlík mu nabídl místo na soukromé Střední a Vyšší odborné škole Michael. Fišer nabídku přijal a pomáhal školu s Vladimírem Kozlíkem dále profilovat. Na škole úspěšně působí až do současnosti.

V letech 2012–2016 působil mimo jiné na tamní vyšší odborné škole (VOŠ), kde Vladimír Kozlík obor vedl a Fišer zde vyučoval. Když následně vedení oboru na VOŠ převzal fotograf Tomáš Třeštík (*1978) a Vladimír Kozlík zde působit přestal, ukončil na tomto stupni výuku i Fišer a soustředil se primárně na středoškolské studenty.

Po úmrtí svého kolegy Kozlíka, v roce 2021, přirozeně převzal jeho post vedoucího oboru fotografie (pozn. kód a název Rámcového vzdělávacího programu (RVP): 82-41-M/02 Užitá fotografie a média, název Školního vzdělávacího programu (ŠVP): Fotografie a nová média), čímž se jeho role rozšířila – vedle samotné výuky budoucí generace fotografů a vizuálních tvůrců se ujal také celkového vedení ateliéru fotografie.

V rámci výuky se nezaměřuje pouze na praktickou stránku fotografie a vizuální tvorby, ale také na její teoretický a historický kontext. Studenti se tak neučí pouze ovládat techniku, nebo vytvořit esteticky působivý obraz, ale také rozumět tomu, proč fotografie vzniká, jak komunikuje a jak navazuje na předchozí generace autorů.

Fišerova pedagogická činnost proto souvisí s jeho vlastní tvorbou. Stejně jako ve své autorské práci propojuje různé oblasti vizuálního umění, i ve výuce vede studenty k otevřenému přemýšlení a hledání vlastního pohledu.

Jaroslav Fišer s kolegou Vladimírem Kozlíkem na vernisáži „12“ v galerii Czech Photo Centre v Nových Butovicích, 2017

8.3 VYSOKÁ ŠKOLA KREATIVNÍ KOMUNIKACE: DĚJINY V ŠIRŠÍCH SOUVISLOSTECH

Od roku 2016 se Jaroslav Fišer ponořil do přednášení teorie a dějin fotografie na Vysoké škole kreativní komunikace (VŠKK) v Praze. K dějinám umění přistupuje velmi specificky. Odmítá suchopárné memorování dat a nezajímá ho pouhý výčet technických objevů.

Historii přednáší skrze atmosféru doby, příběhy autorů a společenský kontext. Podobně přistupuje i k teorii, kde složité texty autorů, jakými byli Vilém Flusser, Susan Sontagová, či Roland Barthes, propojuje své přednášky se současnými problémy svobody, algoritmů na sociálních sítích a lidské psychologie.

> ***„Mně je ale úplně jedno že první fotografie vznikla na přelomu července a srpna roku 1826 a trvala 8 hodin…takováhle informace je mi k ničemu. To musíš vědět jako, že to byla doba vrcholnýho romantismu, rozbouřených citů, … A mě zajímá jen to, uvědomit si co v tý době bylo, jak se žilo, a to mě baví… Pak zjistíš, že ten svět je zábavnější.“***[56]

8.4 EXTERNÍ PEDAGOGICKÁ ČINNOST

O tom, že pedagogické schopnosti Jaroslava Fišera dosáhly vysokého uznání, svědčí i jeho další akademické aktivity. Mimo své stálé úvazky vede pravidelné specializované workshopy animace a svícení (např. multiplán a motion control) na katedře Animace pražské FAMU i v rámci mezinárodních výměnných workshopů na partnerských uměleckých školách v Německu. Přednášel také v rámci programů CET Academy a dějiny i teorii fotografie vyučoval pro americké univerzity, které s FAMU International v Praze spolupracují. Příležitostně též působí jako lektor v rámci kurzů pořádaných organizací Fotoinstitut na Šumavě.

8.5 HABILITACE 2020–2024

> ***„Nechtěl jsem ji kvůli tomu, že je fajn být docent. Chtěl jsem dosáhnout na habilitaci, abych mohl přednášet to, co umím, věnovat se studentům… a už nedělat žádnou sebereklamu. Povinností akademika je dělat tvůrčí činnost, akademickou práci. Prostě abych mohl dělat jen ty věci, který opravdu umím.“***[57]

Pro habilitační řízení se Jaroslav Fišer rozhodl v roce 2019 po letitém pedagogickém působení v Ateliéru fotografie (v rámci katedry Grafiky) na pražské UMPRUM v letech 1994–2002, následně v letech 2012–2016 na soukromé vyšší odborné škole Michael v Praze, dále od roku 2012 po současnost na Střední odborné škole Michael a také od roku 2016 po současnost na Vysoké škole Kreativní Komunikace.

56–57 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

Hlavní motivací však nebyl zisk samotného akademického titulu, ale spíše touha posunout se o kroužek výše ve svém pedagogickém působení.

Ve své habilitační práci se rozhodl pro reflexi vlastního díla pod názvem *Rozbor tvůrčí a umělecké činnosti*. Připojené portfolio zahrnovalo volnou i komerční práci, soupis výstav, publikací a kurátorské i pedagogické praxe.

> ***„Psát o sobě je trošku divný, i když je každej umělec egocentrik a já vlastně trochu taky, tak je to divný. Všechno dohledávat bylo těžký, ale lákalo mě, že si to alespoň dám dohromady.“***[58]

Jeho cesta k titulu však nebyla přímočará přinesla dvě velmi odlišné zkušenosti. V roce 2019 se začal systematicky připravovat a v roce 2020 úspěšně splnil požadovaná kritéria a podmínky. Pak už jen čekal na vyjádření své alma mater, pražské FAMU, kde ze začátku jeho jméno v čekací listině postupně přeskakovalo za jména interních zájemců o docenturu. I tak nakonec předstoupil před habilitační komisi, celý proces zde však provázel organizační chaos, nejasně definované a měnící se podmínky i zkrácení času na samotnou obhajobu z původních 40 na 20 minut.

> ***„Vím například, že když obhajovali habilitaci moji předchůdci, tak postačili ukázky jejich prací + 3–6 stránek nějakého textu. A v mém případě bylo požadováno předložení prací + 35 stránek textu, které jsem tedy napsal a předložil a pak jsem se dozvěděl, že to je málo. Ale to mi dopředu nikdo neřekl, nedal vědět, oni si řekli, že se to změní, že teď už je to jinak, ale nedefinovali dopředu požadavky.“***[59]

Fišer zpětně reflektuje i průběh samotné komise, kde namísto odborné debaty čelil spíše osobním dotazům nesouvisejícím s jeho prací. Přestože měl povinně vypracované kladné doporučující posudky, vedení fakulty po několika letech Fišerova řízení – v roce 2024 – bez hlubšího vysvětlení jeho habilitační řízení zastavilo.

Zlom přišel ve chvíli, kdy mu po tomto neúspěchu nabídl Vladimír Birgus, který byl jedním z hodnotitelů, kteří Jaroslavovi psali posudek k habilitační práci na FAMU, možnost habilitovat na Institutu tvůrčí fotografie (ITF) při Slezské univerzitě v Opavě. Zdejší řízení proběhlo na začátku roku 2024 ve zcela odlišném, vysoce profesionálním duchu. Fišer měl k dispozici jasně stanovené podmínky a samotnou obhajobu označil za „oázu“.

Komise, složená z profesorů, docentů i studentů, se zajímala výhradně o předloženou habilitační práci, která čítala okolo 290 stran, dílo a umělecké názory, jejíž kvalitu potvrdily i zcela jednoznačné a doporučující oponentské posudky od uznávaných osobností v oboru – Jaroslava Prokopa (*1950), Mira Švolíka (*1960) a Jindřicha Štreita (*1946).

58–59 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

DOC. MGA. JAROSLAV PROKOP:

„Bohatá a široce rozkročená tvorba v různých, velmi rozdílných oblastech umělecké činnosti, až neuvěřitelně rozsáhlé seznamy výstav a dalších aktivit, úspěchů na domácím i zahraničním poli, stejně jako jeho bohatá pedagogická činnost… mě přesvědčují, že mohu s radostí doporučit Mgr. Jaroslava Fišera k přijetí jeho habilitační práce, její úspěšné obhajobě a udělení titulu docent.“

DOC. MGA. MIRO ŠVOLÍK:

„Jeho tvorba působí aktuálně, autenticky, kompaktně a vyznačuje se jasným a postupným vývojem jednotlivých fotografických sérií… Formální úprava a jazyková úroveň práce je excelentní.“

PROF. MGR. JINDŘICH ŠTREIT, DR.H.C.:

„Jde o práci, která velmi podrobně představuje habilitanta prakticky od počátku jeho tvůrčí cesty… Výčet jak vlastní tvorby, tak i pedagogické práce svědčí o tom, že Mgr. Jaroslav Fišer je vybaven jak po stránce praktické, tak i teoretické k tomu, aby se stal docentem a úspěšně složil habilitaci.“

Jaroslav Fišer po úspěšně absolvovaném habilitačním řízení v Opavě v roce 2024 tak připojil ke svému jménu další akademický titul – docent.

Jaroslav Fišer s čerstvým titulem docent, Opava, 2024

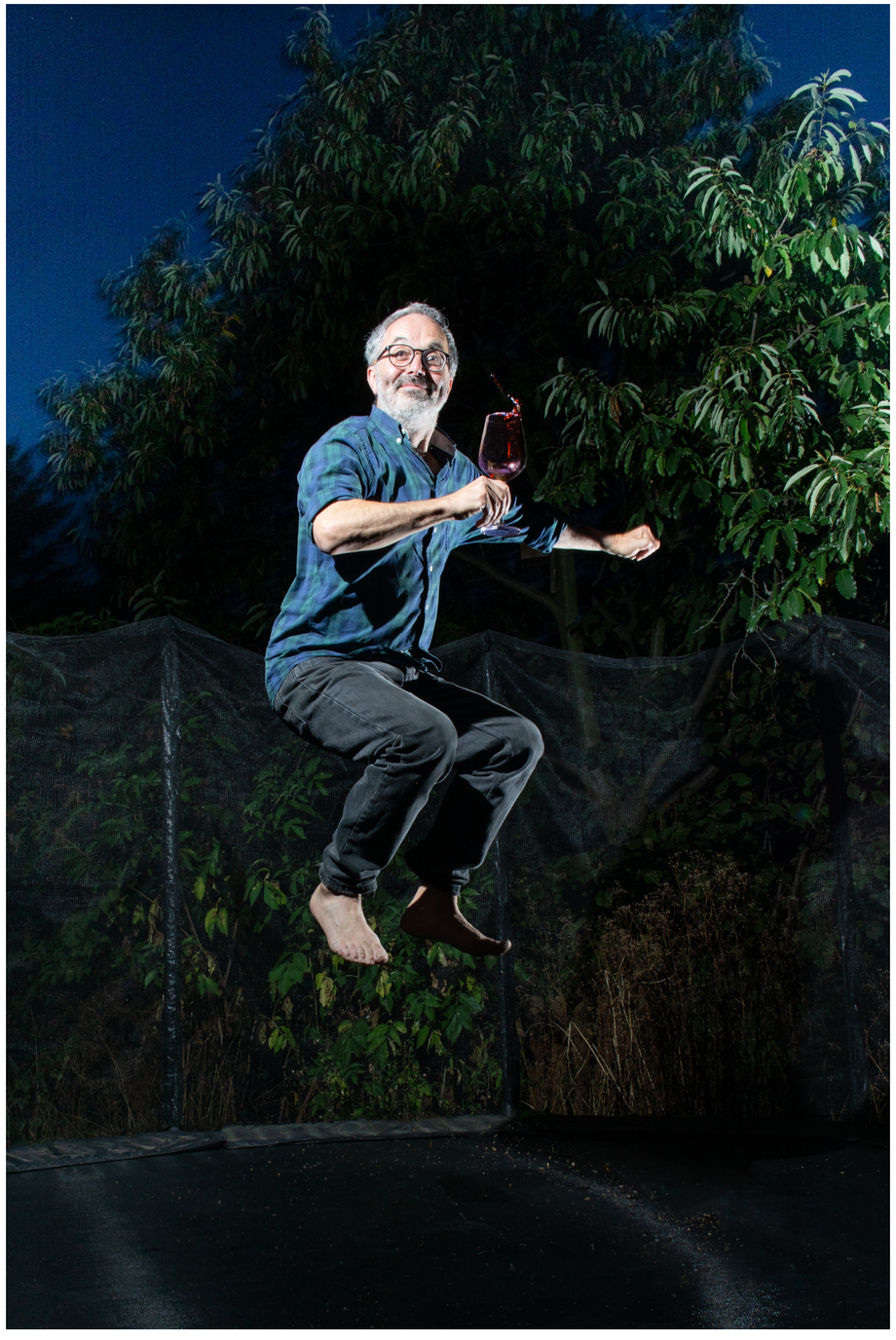

Jaroslav Fišer pózuje jako model do zadání Portrét osobnosti, Praha, 2025

9 JAROSLAV FIŠER DNES

S přibývajícími lety a nasbíranými zkušenostmi se Jaroslav Fišer dostal do fáze, kterou sám vnímá jako velmi osvobozující. Ten neklidný mladík, který na začátku kariéry snil o tom, že dobude umělecký svět a strčí do kapsy svého otce, se postupně proměnil v tvůrce, jenž si už nepotřebuje nic dokazovat.

Z divokého kolotoče komerčních zakázek pro lifestylové časopisy i stresujícího vedení galerií nakonec vystoupil k mnohem klidnějšímu tempu.

> ***„Teď už to má tu výhodu, že už nemám žádný ambice v tom duchu, že si přede mnou svět sedne na zadek. Já už bych si to vlastně chtěl jenom užít.“***[60]

Úlevu mu nepřináší jen opadnutí profesního tlaku, ale i změna osobní situace, což mu poskytlo obrovskou časovou i mentální svobodu věnovat se konečně svým niterným a často introvertním projektům, na které dříve nezbýval prostor.

Dnes se plně soustředí především na kameramanskou práci u dlouhodobých animovaných filmů a na své vlastní, osobní fotografické soubory.

Přestože by se mohlo zdát, že se jako akademik a uznávaný tvůrce usadil, smysl pro provokaci a nadsázku ho rozhodně neopustil. Ukázal to i na oslavě svých 60. narozenin, kde se vyhnul tradičnímu sentimentálnímu vzpomínání nad starými rodinnými fotografiemi a místo toho uspořádal vernisáž a performanci, kterou mnohé překvapil.

> ***„Viděl jsem nějakou rodinnou oslavu, kde oslavence promítali jako malýho v plavečkách a s maminkou a ve školce a zábavné fotografie z výletu. Tak to jsem si říkal, že nechci podstoupit a nechci, aby někdo měl šanci něco takovýho pro mě udělat. Tak jsem to otočil a vystřelil jsem si já z nich.“***[61]

V rovině akademické si stále udržuje chuť předávat své znalosti, avšak přeje si tak činit za vlastních podmínek. Rád by v budoucnu vedl smysluplné cykly přednášek z dějin či teorie, které by měly „hlavu a patu“ a umožňovaly by mu skutečně koncepčně pracovat se studenty.

A jaká je jeho finální vize ideálního uměleckého života do dalších let? Není to ani sláva, ani velká retrospektiva v národní galerii (leč ta by se mu jistě líbila, sám jasně tvrdí, že každý umělec je tak trochu egocentrik). Je to mnohem prostší, idylický obraz každodenní svobody.

60 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

61 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 22. 6. 2026, Praha

„Já se vidím tak, že budu mít bydlení, takový vejminek a ráno já si vždycky obuju papuče a dojdu pár metrů do svého ateliéru, dám si skleničku vína, či vypiju kávu a budu pár hodin tvořit a pak se zase vrátím domů. Takhle si to představuju.“[62]

Před ateliérem Jaroslava Fišera, v čase oběda, 2026

62 Rozhovor s Jaroslavem Fišerem – 23. 6. 2026, Střelské Hoštice

ZÁVĚREM

Předložená bakalářská práce měla za cíl komplexně přiblížit tvůrčí a osobní dráhu doc. Mgr. Jaroslava Fišera (*1965) a nahlédnout na jeho dílo skrze multioborový přesah, který je pro jeho rukopis určující.

Název „Jaroslav Fišer – nejen fotograf“ se v průběhu výzkumu potvrdil jako zcela přiléhavý. Fotografie v autorově podání nepředstavuje pouhý popisný záznam reality či izolovanou techniku, ale výchozí bod pro širší výtvarné, prostorové a konceptuální uvažování.

Fišerova dráha byla od dětství výrazně determinována osobitým kulturním prostředím. Prolnutí dvou odlišných otcovských vzorů – výtvarné bohémy biologického otce Jaroslava Fišera st. a strukturované preciznosti druhého otce Jana Marka – vtiskl autorovi schopnost balancovat mezi absolutní tvůrčí svobodou a potřebným řádem.

Tento dvojí vliv se promítl do celého jeho života i akademických studií (SPŠG, FAMU, AVU, Rijksakademie v Amsterdamu a další stáže), kde si osvojil jak špičkové řemeslo, tak schopnost volného experimentu na pomezí intermédií.

Práce mapuje Fišerovo působení v několika klíčových rovinách:

VOLNÁ TVORBA

Od raných cyklů (*Útržky*, *Věnování*), přes práci s autorským textem a asambláží (*Texty*, *Dřevěná kniha*), objevování paměti místa (*Soukromé území*), až po zneklidňující reflexi ekologické krize a civilizačního úpadku (*Nature Morte*, *Česká krajina*, *Inhaftierung*).

UŽITÁ TVORBA A MULTIMÉDIA

Schopnost prolínat autorský výtvarný rukopis s požadavky kulturních i komerčních klientů, ať už v roli grafika a fotografa knižních obálek (nakladatelství Odeon ve spolupráci s Pavlem Hrachem), lifestylových časopisů (Stratosféra, Mladá fronta), nebo jako kameramana animovaného filmu (spolupráce na oceňovaných snímcích jako *Fimfárum* či *Zuza v zahradách*).

GALERIJNÍ A PEDAGOGICKÁ DRÁHA

Zkušenosti z vedení Galerie Svazu českých fotografů a Pražského domu fotografie (PHP) v 90. letech zúročil ve své více než třicetileté pedagogické praxi. Ať už šlo o budování Ateliéru fotografie na UMPRUM, vedení oboru na Akademii Michael, nebo přednášení dějin a teorie na VŠKK, Fišer vystupuje jako pedagog, který studenty neoslovuje suchými daty, ale živým historicko-společenským kontextem a podporou jejich vlastní autenticity.

OSOBNÍ REFLEXE A PŘÍNOS PRÁCE

Zpracování této práce přineslo ucelený a systematický pohled na autora, jehož dílo bylo dosud rozptýleno v mnoha katalogových textech, článcích, posudcích a rozhovorech. Pro budoucí badatele a teoretiky české fotografie přináší tato práce poprvé na jednom místě zmapovanou kontinuitu Fišerova vývoje, jeho profesních spojenectví i pedagogického přínosu. Zároveň vědomě ponechává prostor pro detailní komparativní analýzu autorova díla v širším kontextu evropské vizuální scény, což zakládá ideální východisko pro navazující výzkum v rámci budoucích prací.

JAROSLAV FIŠER STRUČNĚ V DATECH

1965

Narozen 8. září v Praze v rodině malíře a grafika Jaroslava Fišera a překladatelky Marianny Fišerové.

19651974

Rané dětství prožil v uměleckém ateliéru u pražského Mánesu a během letních pobytů v prostředí výtvarné komunity na Vyžlovce a v Louňovicích.

1972–1981

Základní školní docházka na ZŠ Vojtěšská, ZŠ Ostrovní, ZŠ Charvátova a ZŠ Vodičkova v Praze.
V letech 1978–1980 navštěvoval fotokroužek Aleše Kuneše v Karlínském domě mládeže.

1981–1985

Studium na Střední průmyslové škole grafické v Praze (obor Propagační výtvarnictví a užitá fotografie) pod vedením prof. Vladimíra Havelky a teoretika Bohumíra Mráze.

1987–1992

Studium na Katedře umělecké fotografie na FAMU v Praze (absolvoval teoretickou prací o Václavu Zykmundovi a skupině Ra a praktickým souborem Dřevěná kniha).

1989–2002

Působil ve svém prvním samostatném suterénním ateliéru v Praze-Holešovicích (do roku 1996 sloužil i jako domov).

1990

Zahraniční rezidenční pobyt a studium intermédií na Rijksakademie van beeldende kunsten v Amsterdamu (na základě úspěchu na výstavě The other side of Photography na Gerrit Rietveld Academy).

1991

Studijní stáž v ateliéru Experimentální grafiky u prof. Aleše Veselého na AVU v Praze.

1992

Krátkodobé studijní stáže na Nottingham Trent University v Anglii (pod vedením V. Birguse) a na umělecké akademii v Mnichově.

1992–1993

Galerista a kurátor v Galerii Svazu českých fotografů v Kamzíkově ulici v Praze během civilní služby.

1993–1994

Výkonný ředitel a kurátor Pražského domu fotografie (PHP) v Husově ulici. 1994–2002: Odborný asistent doc. Pavla Štechy na UMPRUM v Praze; spoluspoluzakládal a budoval nový Ateliér fotografie.

1996

Přestěhování z Prahy do rodinného domu v Louňovicích u Vyžlovky.

1997–2012

Intenzivní komerční a zakázková činnost: fotografická práce pro vydavatelství Stratosféra (Dolce Vita, Esquire, Harper‘s Bazaar) a Mladá fronta (Apetit, E15). Společné grafické studio s Pavlem Hrachem (obálky pro edici Světová knižnice nakladatelství Odeon, plakáty pro Státní operu a Českou filharmonii).

1999–2000

Zahraniční pedagogické a tvůrčí pobyty v rámci UMPRUM: přednášková stáž v Krakově (1999) a egyptologicko-fotografický projekt v Káhiře (2000).

2008–SOUČASNOST:

Vstup do odvětví animovaného filmu v roli kameramana na základě nabídky producenta Martina Vandase (zahájení práce na povídce *O kloboučku s pérkem sojčím* pro celovečerní film *Fimfárum*; následně snímky *Betonová džungle*, *Zuza v zahradách*, *La Traversée*, *Kafka. In Love* a další).

2012–2016

Pedagogické působení na Vyšší odborné škole Michael (dnes Akademie Michael).

2012–SOUČASNOST

Pedagog a vedoucí oboru Užitá fotografie a nová média na Střední odborné škole Michael v Praze.

2016–SOUČASNOST

Vyučující dějin a teorie fotografie na Vysoké škole kreativní komunikace (VŠKK) v Praze.

2024

Úspěšné dokončení habilitačního řízení na Institutu tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě a jmenování docentem v oboru Tvůrčí fotografie.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BALAJKA, Petr, ed. *Encyklopedie českých a slovenských fotografů*. Praha: ASCO, 1993. 451 s. ISBN 80-85377-99-3.

BIRGUS, Vladimír, Jan MLČOCH a Olga MALÁ. *Česká fotografie 20. století: průvodce*. Praha: Uměleckoprůmyslové museum, 2005. 163 s. ISBN 80-7101-041-3.

BIRGUS, Vladimír a Miroslav VOJTĚCHOVSKÝ. *Česká fotografie 90. let = Czech photography of the 1990s*. Praha: KANT, 1998. 205 s. ISBN 80-86217-00-0.

ČERNÝ, Rostislav. *Nadechnutí*. Fotografie a grafická úprava Jaroslav Fišer. Praha: Primus, 2017. ISBN 978-80-86207-73-5.

FIŠER, Jaroslav. *Rozbor tvůrčí a umělecké činnosti*. Habilitační práce. Opava: Institut tvůrčí fotografie, Slezská univerzita v Opavě, 2024. 290 s.

HOROVÁ, Anděla, ed. *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*. Praha: Academia, 1995–2006. 3 sv. ISBN 80-200-0536-6.

MALÝ, Zbyšek, ed. a Alena MALÁ, ed. *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2010*. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 1998–2010. 21 sv. Prameny a dokumenty. ISBN 80-86171-00-0.

TAINE, Hippolyte Adolphe. *Filosofie umění*. Praha: J. Laichter, 1913.

TŘEŠTÍK, Michael, ed. *Kdo je kdo v České republice na přelomu 20. století: 5000 biografických hesel nejvýznamnějších osobností*. Praha: Agentura Kdo je kdo, 1998. 735 s. ISBN 80-902586-0-3.

VOJTĚCHOVSKÝ, Miroslav a Jaroslav FIŠER. *JF fotografie/objekty*. Praha: Fotoforum, 2013.

SEZNAM INTERNETOVÝCH ODKAZŮ

Asociace profesionálních fotografů ČR – Osobnost české fotografie [online]. Dostupné z: https://www.asociacefotografu.cz [cit. 2026-05-15].

Česko-slovenská filmová databáze (ČSFD.cz) – Profil kameramana Jaroslava Fišera (filmy *Fimfárum*, *Zuza v zahradách*, *La Traversée*, *Betonová džungle*) [online]. Dostupné z: https://www.csfd.cz [cit. 2026-05-18].

Institut tvůrčí fotografie FPF SU v Opavě – Habilitační řízení a akademické práce [online]. Dostupné z: https://www.itf.cz [cit. 2026-05-10].

Střední odborná škola Michael – Obor Fotografie a nová média [online]. Dostupné z: https://www.skolamichael.cz [cit. 2026-05-20].

Terryho ponožky – Databáze plakátů a výstavy (Jaroslav Fišer st., Jaroslav Fišer) [online]. Dostupné z: https://www.terryhoponozky.cz [cit. 2026-05-12].

Vysoká škola kreativní komunikace (VŠKK) – Pedagogický sbor a katedry [online]. Dostupné z: https://www.vskk.cz [cit. 2026-05-22].

JMENNÝ REJSTŘÍK

B

Barthes, Roland 97
Baschová, Marianna (viz Marková, Marianna)
Birgus, Vladimír 41, 46, 98, 104
Boloňský, Stanislav 35
Brachtlová, Michaela 90
Braný, Antonín 41

C

Cistecká, Renata 45

Č

Černý, Rostislav 81–84

F

Fára, Libor 25
Fárová, Gabriela 26, 41
Fišer, Jaroslav 15, 17, 18–19, 20–24, 26–37, 41–104
Fišer, Jaroslav (st.) 24–28, 90–91
Fišerová, Marianna (viz Marková, Marianna)
Flusser, Vilém 97
Fuka, Vladimír 25

H

Hák, Miroslav 89
Halvová, Ester (dříve Humlová) 46
Hamplová, Marcela 36
Havelka, Vladimír 35–36, 104
Havelková, Jolana 90
Hilliard, John 45
Holoubek, Alois 29
Holý, Adam 90
Hrach, Pavel 47, 77, 80, 85–86, 103, 105
Hrachová, Magda 47

J

Jančík, Robert 46
Jánusz, Martin 41
Jarcovjáková, Libuše 90
Jaroš, Milan 93
Jasanský, Lukáš 41

K

Kertész, André 89
Klee, Paul 27
Knížák, Milan 44
Kocourek, Ondřej 47
Kocourková, Pavla 47
Kozlík, Vladimír 41, 96
Kramer, Fred 25
Krejčí, Jaroslav 41
Kuneš, Aleš 33, 104

L

Lehner, Martin 77
Lhoták, Zdeněk 37
Lhotáková, Andrea 90
Ludwig, Karel 25

M

Mantorská, Renata 45
Marek, Jan („Honzíček“) 29–30
Marek, Martin 30, 74
Marek, Robin 30–31
Marková, Marianna 24, 29
Mečiárová, Štěpánka (viz Stein, Štepánka)
Medek, Mikuláš 50
Medková, Emila 43, 50
Merta, Vladimír 26
Miailhe, Florence 87
Miró, Joan 27, 50
Mráz, Bohumír 36, 104

P

Pečarič, Alexander 46
Podestát, Václav 46
Polák, Martin 41
Pospíšilová, Vlasta 87
Postupa, Ladislav 89
Prokop, Jaroslav 46, 98

R

Rajčan, Pavel 90
Rajzík, Jaroslav 41, 45
Rauschenberg, Robert 51
Rudolfová, Alena (viz Vandasová, Alena)

Ř

Ředina, Jaroslav 36, 41

S

Sapinsky, Marek 45
Sejkot, Roman 89
Schwitters, Kurt 48
Sion, Zbyšek 26
Sontag, Susan 97
Stein, Štěpánka 90
Sunková, Lucie 87

Š

Šmálková, Kateřina 77
Šmok, Ján 41
Štecha, Pavel 41, 91, 93, 94, 105
Štreit, Jindřich 98, 99
Švolík, Miro 98, 99

T

Taine, Hippolyte Adolphe 23
Tatoušek, Jan 26
Titlová, Markéta 26
Trnka, Jiří 87
Třeštík, Tomáš 96

U

Urbánková, Marie 87

V

Vandas, Martin 87, 105
Vandasová, Alena 91
Vermeulen, Henrietta 45
Veselý, Aleš 26, 33, 43, 62, 104
Vishniac, Roman 90
Vojtěchovský, Miroslav 41
Všetečka, Jiří 41

Z

Zadrobílek, Ladislav 26
Ziegler, Zdeněk 47, 93
Zykmund, Václav 43, 89, 104

Ž

Žák, Radek 36

JAROSLAV FIŠER

NEJEN FOTOGRAF

Teoretická bakalářská práce
KATEŘINA SOVOVÁ

Obor: Tvůrčí fotografie
Vedoucí práce: prof. Mgr. Václav Podestát
Oponent: doc. Mgr. Štěpánka Bieleszová, Ph.D.

Slezská Univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie
Znaky (bez mezer): 84 258
Znaky (včetně mezer): 98 576
Rozsah celé práce: 110 stran

©2026 Kateřina Sovová

itf Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě
SLEZSKÁ UNIVERZITA